

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198814

UNIVERSAL
LIBRARY

ತರಂಗಿಣೀ

(ವಿವಿಧ ಕಥಾ ಮಾಸ ಪುಸ್ತಕಾವಳಿ)

ಪ್ರೇಮಪಾಠ

ಬಾಲ ಸರಸ್ವತಿ ಯುವರಿಂದ
ವಿರಚಿತವಾದುದು.

ಪ್ರಥಮ ಮುದ್ರಣ, ೧೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು.

PRINTERS,
Sarada Vilasa Press,
Bangalore City.

ರತಾ|| ಸ|| ಅಶ್ವಯುಜ

ಕೃಪಾ ಕೃತಿ ಆಗಿ.

ಪಿ ಹಾ ಜ್ಞಾ ಪ ನೆ.

—•••••—

ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾದ ಸಿತ್ಯಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರೇ ಪಂ
ಕಾಣ್ಯವು ಅನೇಕ ಘಟನಾವಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವಲಂಬ
ರಹಿತವಾಗಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವು ಸೂತ್ರದ ಮೇಲೆ ಎಷ್ಟ
ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅಧಿಪತ್ಯ ಮಾಡುವುದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪ
ದುವುದು. ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿಯ
ಅಸಮಾನತೆಯಾದ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದರೂ, ವಿಧಿಯು ಧರ್ಮಾತ್ಮತೆಯನ
ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ಸಹಿಸಲಾರದು. ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮ
ತಾನೇತಾನಾಗಿ ವಿಜೃಂಭಿಸಿ ಅತ್ಯಂತಾಹಾರಗಳನ್ನೆಸಗಿದರೂ, ಪರಿಣಾ
ಮದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೇ ಜಯಿಸುವುದು, ಧರ್ಮವೇ ಜಗತ್ತನ್ನು ಬಿಡಗಿ ಅ
ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮವೇ ಕನಿಷ್ಠವಾದ ಸುಖಸೂತ್ರವನ್ನು
ಕಾಪಿಡುವುದು, ಎಂಬುವುದರಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾದ ದಿವ್ಯ
ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವರೂ ಇದನ್ನು ಆದರ
ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಾದರೆ ನನ್ನ ಶ್ರಮವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುದು.

ಇತಿ, ಬಾಲನರಸುತೀ.

ಜಯ ತು ಭಗವಾತ್

ಪ್ರೇಮಪಾಠ .

ಬಂದನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಅನಂತಪರದ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನ ಕಡೆ ಅನವಾಗಿ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ
ಗುರು ಮನೆಯ ಕೋಣೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ ಪರಮ ಸಂದರಿಯಾದ ಹದಿ
ಮೂವತ್ತು ವರುಷ ವಯಸ್ಸುಳ್ಳ ಬಾಲೆಯೊಬ್ಬಳು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು
ಬಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಬಾಲೆಯನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾ
ತ್ಕಾಣಿ ನೋಡಿದ ಮಹನೀಯರು " ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಿ; ತ್ರಿಪುರ
ಸುಂದರಿ; ತ್ರೈಲೋಕ್ಯ ಸುಂದರಿ " ಇತ್ಯಾದಿ ನಾಮಗಳಿಂದ ವರ್ಣ
ನಮಾಡಿರುವರು. ಅವರಂತೆಯೇ ನಾವೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ ಶಬ್ದಗಳನ್ನು
ನಿಯೋಗಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ವರ್ಣನಮಾಡಲು ಇಷ್ಟವುಳ್ಳವರಾಗಿಲ್ಲ.
ಸಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕಿಯಾದ ಬಾಲೆಯು ಲಾವಣ್ಯನೆಂಬ ಮಹಾ
ವಿಗರದಲ್ಲಿ ಕಂಠವರ್ಯಂತ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಅವಗಾಹನಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಕಾಲವ
ನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕಾಲವಾದರೋ ಯಾರನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸು
ದಿಲ್ಲ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮಹಿಮೆಯ ಬಲದಿಂದ ನಿರಂತರವೂ ಚಕ್ರ
ಂತ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಕಾಲವು ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಪ್ರಪಂಚದ
ಮೇಲೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಏಕಾಧಿಪತ್ಯ ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಇರುವುದು.
ಮಲದ ಅಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಬಳಗಾಗಿರುವ ಮಾನವನು ಕಾಲವನ್ನು ನಿರೀ

ಹೈಸಬೇ ಕಾಮದೇ ಘನವು. ಕಾಲವು ಸತ್ಪ್ರಭಾವಿನಂತೆ ತನ್ನನ್ನು
 ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವವರ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಹಿಸಿ ಬೇಡುವವರಿಗೆ ಅನು-
 ತಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಪುರಾಣೋತ್ತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾ-
 ಕಾದಷ್ಟು ನಿದರ್ಶನಗಳು ನಮ್ಮ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವವು. ಪ್ರ-
 ಕೃತ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಕಾಲದ ವಿಸಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾಪಿಲ್ಲಿ
 ವಿವರಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲವು ವರ್ತಮಾನಕಾಲವೆನಿಸಿ
 ಭೂತಕಾಲವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಬಾಲೆಗೆ ಭವಿಷ್ಯ-
 ತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ವರ್ತಕಾಲವು ವರ್ತಮಾನಕಾಲವಾಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಿತು.
 ಇಂತಹ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕಿಯು ತನ್ನ ಕಿರುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು
 ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಧ್ಯೇ ಮಧ್ಯೇ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ
 ಹರಿದುಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕೂಬಿಸಿಗಳನ್ನು ನಿರೆಯು ಸೆರೆಗಿಸಿದ ಒರಸಿಕೋ-
 ಳ್ಳುತ್ತಾ ಸುದರಿಯು ಕಾಗದವನ್ನು ಅತಿ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಒರೆದು
 ಮುಗಿಸಿದಳು. ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಿ ಕಾಗದವನ್ನು ತನ್ನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ
 ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಮೂಚುವ ಮೇಲೆ ಹಾಸಿಗೆಯ ಕಡೆ ಮುಲುವನ್ನು ಮಾಡಿ
 ಮುಲಗಿಕೊಂಡು ಗಲಗಲ ಅಳತೊಡಗಿದಳು ಆಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ
 ಪರಮಸುದರವಾದ ಯುವಕನೆಂಬವನು ಆಕೆಯ ಮೂಚದ ಹತ್ತಿರ
 ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿ ಬಂದು ನಿಂತನು. ಆತನು ಬಂದು ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಾ-
 ಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗಂತುಕನು ಮೂಚದ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತು ಸತ್ತಲೂ ನೋ-
 ಡಿದನು. ಕೈ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಕಾಗದವು ಬರೆದಿಡಲ್ಪಟ್ಟ
 ದ್ದುದು ಅತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾಯಿತು. ಆ ಕಾಗದದ ಶಿರೋ-
 ನಾಮವನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ, ಆಗಂತುಕನು ದಿಕ್ಕುತೋರವನ-
 ನಾಗಿ ಸ್ನೇಹಪೂರಿತವಾದ ಸ್ವರದಿಂದ “ ಲೀಲಾವತಿ ” ಎಂದು ಕೂಗಿ-
 ದನು.

ಲೀಲಾವತಿಯು ಬೆಚ್ಚಿ ಬಿದ್ದವಳಾಗ ಎದ್ದುಸಿಂತು, ಶರೀರದ ಮೇಲೆ ಅಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಕೇಶರಾಶಿಯನ್ನು ಕೈಗಳಿಂದ ಸರಿಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆಗತುಕನನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ದೃಷ್ಟಿಸಿನೋಡಿದಳು. ಆಗತುಕನೂ ಆಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸೇರಿಸಲಾಗಿ, ಲೀಲಾವತಿಯು ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಯುವಕನು ಲೀಲಾವತಿಯು ಗಲ್ಲವನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ, ಲೀಲಾ! ನೀನೂಬ್ಬಳೇ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಏನನ್ನು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವೆ? ಎಂದನು. ಲೀಲಾವತಿಯು ಯುವಕನ ಮಾತಿಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಗದವನ್ನು ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನವಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ, ಯುವಕನು, ಇದು ಯಾರಕಾಗದ ಲೀಲಾ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಲೀಲಾವತಿ—ಇದು ಯಾರ ಕಾಗದವೂ ಅಲ್ಲ. ತಾವು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳೋಣವಾಗಿ.

ಯುವಕ—ಲೀಲಾ! ಇಂದು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ಮೊದಲಿನ ಸರಳತೆಯೂ, ಮಾಧುರ್ಯವೂ, ಪ್ರಪ್ತಲತೆಯೂ ಎಲ್ಲೆಯೋ ಮಾಯವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಒಹುಶಃ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಿಂದ ದೂರಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನವು ನಡೆದಿರುವಂತೆ ನನಗೆ ಬೋಧೆಯಾಗುವುದು.

ಲೀಲಾ—ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ.

ಯುವಕ—ನಿನ್ನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ ಇರಬಹುದು. ಈ ಕಾಗದ ಯಾರಿಗೆ ಬರೆದಿರುವೆ?

ಲೀಲಾ—ಆ ಕಾಗದದ ವಿಷಯವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ತಾವೇ ನಂಬಬಹುದಾಗಿ?

ಯುವಕ—ಆ ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹೆಸರಿರುವುದು.

ಲೀಲಾ—ಇರಬಹುದು. ಆದರೆ—

ಯುವಕ—ಓಹೋ, ಏನು? ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಹಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲವು.

ಲೀಲಾ—ನಾನು ಅದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

ಯುವಕ—ಕಾಗದದ ಅದರಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನಾದರೂ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಹೇಳಬಿಡು. ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಬರುವ ಭಾಗ್ಯವೇನು?

ಲೀಲಾ—ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಬರೆದಿಲ್ಲ.

ಯುವಕ—ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ವಿಷಯವು ಬರೆದಿರಲಿ, ಬರೆಯದಿರಲಿ, ಅದರಿಂದ ನನಗಾಗುವುದೇನು? ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಹೆಸರಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ನನಗೇ ಸೇರಬೇಕು. ನನ್ನ ಕಾಗದವನ್ನು ನೀನು ತೋರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆನ್ನಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಲೀಲಾ—ಕಾಗದವಾದರೋ ಸಿಮ್ಮದೇ ಅಹುದು ಆದರೆ, ಈಗ ಅದನ್ನು ನಿನಗೇ ಕೊಡುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಕೂಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಯುವಕ—ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆಯೇ, ಕಾಗದವನ್ನು ನೀನು ಬರೆದುದೇತಕೆ?

ಲೀಲಾ—(ಅಸ್ರತಿಭಳಾಗಿ) ನಾನು ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ನಿನಗಾಗಿಯೇ ಬರೆದಿರಬೇಕು. ನೀವು ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಇದನ್ನು ಈಗಲೇ ಓದದೆ ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಓದುವುದಾದರೆ ನಾನು ಪ್ರಕೃತ ವ್ಯಸನದಿಂದ ಮುಕ್ಕಳಾಗುವ ಸಂಭವವುಂಟು. ತಾವು ದೊಡ್ಡಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ಯುವಕನು ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು—ಲೀಲಾ ! ಕಾಗದವನ್ನು ಓದುವ ಕುತೂಹಲವು ನನಗ ಬಹಳವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನಾನು ಈಗಲೇ ಮನೆಗೆ ಹೊರಡುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಲೀಲಾವತಿಯ ಕೋಣೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೊರಟನು. ಯುವಕನು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಲೀಲೆಯು ನೋಡಿ—ವಿನಯ ಕುಮಾರ ! ನಾನು ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷೆಮಾಡಲಾಗದು ; ಬಂದವನೇಳೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ವಿಷಾದವೇನಾದರೂ ಉಂಟಾಗುವುದಾದರೆ ಅದನ್ನಿ ಗಣನೆಗೆ ತಾರದಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ಬಾಳೆಯಾದ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ—ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ವಿನಯಕುಮಾರನು ಲೀಲಾವತಿಯ ಮಾತಿಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ ತನ್ನ ಮನೆಯಕಡೆಗೆ ತೆರಳಿದನು.

ವಿನಯನು ಆನುವಾದಕ್ಕೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ನೇರಿದನು. ಅಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಸೂರ್ಯದೇವನೂ ಪಶ್ಚಿಮಾಚಲವನ್ನು ಕುರಿತು ತೆರಳಿದ್ದನು ಸೂರ್ಯಕಾಲದಿಂದ ದಿಬಿಡಲವು ಅಪೂರ್ವ ಶೋಭಾರಾಶಿಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಿನಯಕುಮಾರನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೂರ್ಯಕಾಲವು ಸಮೀಪವಾದುದು ಗೊತ್ತಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನ ಹೃದಯವೆಂಬ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಘೋರತರವಾದ ಸಂಧ್ಯೆಯು ಏಕಾಧಿಸತ್ಯವಾತುತಿದ್ದು ದರಿಂದ, ವಿನಯನಿಗೆ ಬಾಹ್ಯಪ್ರಪಾಚದ ಸಂಧ್ಯೆಯು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಗೋಚರಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ವಿನಯನು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ದೀವದಮುಂದೆ ಕುಳಿತು ಲೀಲಾವತಿಯ ಕಾಗದವನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿದನು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಕಾಗದವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಓದುವಷ್ಟು ಸಹನವಿರಲಿಲ್ಲ ; ಆದರೂ ಆ ಕಾಗದವನ್ನು ಬಂದು ಸಲ, ಎರಡು ಸಲ, ಮೂರು ಸಲ ಓದಿದನು. ಮತ್ತೊಂದು

ಸಲ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದಿದನು. ಅವರಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ತಿಳಿದುಬಂದ ಸಂಗತಿ ಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬರೆಯುವೆವು.

‘ವಿನಯಕೂವಾರ !

‘ತಮಗೆ ನಾನು ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿದ ಬರೆಯಲಿ ? ನಾನು ಏನನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದ್ದೆನೋ ಅವನ್ನು ಬರೆಯಲೂ ರದವಳಾಗಿರುವೆನು. ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಅಶವನ್ನು ನಾನು ಬರೆಯಲಾರದವಳಾದರೂ, ಮನದಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾರದವಳಾಗಿರುವೆನು. ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆಯಲೋ, ಬೇಡವೋ ಎಂದು ಬಂದು ವಾರದಿಂದಲೂ ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿ, ಈಗ ದೃಢಮಾಡಿಕೊಂಡು ನನ್ನ ಮನೋಗತವನ್ನು ಸಿನುಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು.

‘ಸ್ವಾಮಿ ! ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮವಳಾಗಲಾರೆನು ; ನಿನ್ನೂ ನನ್ನವರಾಗಲಾರಿರಿ. ಈ ವಿಕಸಿತನಾದ ಎರಡು ಕುಸುಮಗಳೂ ಏಕತ್ರ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುವುದು ಜಗದೀಶ್ವರನ ಇಷ್ಟದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿನ ಅನ್ಯಾಯವಾದ ಸುಖಕ್ಕೂ ಶೋಭೆಗೂ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಪಾತ್ರವಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಚರಣಸೇವೆಮಾಡುವುದು ನನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಲ್ಲ ; ನನ್ನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಸುಖಪಡುವುದು ನಿಮ್ಮ ಅನ್ಯಷ್ಟದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ದಾರಣವಾದ ಬಹಿಷ್ಕಾರವ ಭೀತಿಯೇ ಕಾರಣವು. ಇಂದು ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಏನಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ, ನಾಳೆ ನಿಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಹೋಗುವುದು ವಿವೇಕ ವಿಲ್ಲದ ಜನರು ಬಹಿಷ್ಕಾರವೆಂದರೆ ಆಹಾರವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ, ಮಾತನ್ನು ಕೂಡ ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟಪಡುವುದು ಇದಲ್ಲದ ಸಿನುಗೆ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳಂಟಾಗಬಹುದು. ಬಂದುನೀಳೆ ನಾವು ಈ ಸಂಕಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನರಾ

ಗಿದ್ದರೂ, ವಿನಾಶದ ಪರಿಣಾಮವು ಮರಾಠನಾದ ವಿಸತ್ತನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು. ಅದರೇ-ನಾವು ಈ ಸಂಕಟವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರರು ಆದಿಯಾಗಿ ಈ ಬಹಿಷ್ಕಾರವೆಂಬ ಅವಿವೇಕದ ಘಟನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯೋಚಿಸಿ ನಮ್ಮಗಳ ಪರಸ್ಪರ ಸೂಚನೆಯಲ್ಲಿ ಆಶೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿರುವೆನು. ನೀವೂ ಆಶೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದು ಲೇಸು.

‘ ಸ್ವಾಮಿ ! ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಆತರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಸುವಿರೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೂ ಬಲ್ಲೆನು. ನಾನು ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದರಿಂದ, ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದೂ, ಇಲ್ಲವೂ ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೇ ? ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸ್ವಪ್ನಹನೀಯವಾದ ಪದಾರ್ಥವು ಇರುವುದೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಅದು ತಾವು ; ಆನಂದಕ್ಕೆ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನವು ಉಂಟೆನ್ನುವುದಾದರೆ ಅದು ತಾವು ; ಪರವೈವವು ಬಂದಿರುವುದೆಂದು ಬಹಿಷ್ಕಾರವು ದಾದರೆ ಅದೇ ತಾವು ; ನನಗೆ ತಾವು ದೇವತಾದುರ್ಲಭವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಯೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಅತ್ಯಕ್ಕಿಯಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಅವನಾನುಷ್ಠಾನವ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ತಮಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವು ದೊರೆಯಲಾರದೆಂದು ನಾನು ಒರೆಯುವುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಮನವು ತಲ್ಲಣಿಸುವುದು. ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಆದರೆ ಯತ್ನವಿಲ್ಲ. ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲ್ಲಾಗಿ ಮಾಡಿರಿ. ನಾನಾದರೋ ಅಂತರ್ಬಹಿಷ್ಕಾರವನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವೆನು.

‘ ಸ್ವಾಮಿ ! ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲ್ಲಾಗಿ ಮಾಡಿರೆನು ನಾನು ಹೇಳುವೆನು, ಆದರೆ ಅದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದೇ ಸರಿ. ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ತಾವು ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ ? ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ತಾವು ಯಾವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ತಾನೇ ಅನುಭವಿಸಿಲ್ಲ ? ತಾವು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ಸುಖವಾಗುವುದೆಂಬ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಷ್ಟವನ್ನಾಗಿ ಎಣಿಸದೇ ಹೋದುದನ್ನು ನಾನು ಎಂದಿಗಾದರೂ ಮರೆಯಬಲ್ಲೆನೇ ? ನಾನು ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿಮ್ಮ ಮುಖೋಲ್ಲಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಒರೆಯುವೆನೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ರುವೆನೆಂದು ತಾವು ತಿಳಿದರೆ, ನಾನು ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವೆನು. ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಸುಖವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಕೂಡದೇ ತಕೆ ?

‘ ಸ್ವಾಮಿ ! ನಾನು ತನುಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ಈ ಪಾಪಶೂರಿತನಾದ ಭೂಮಿಯು ನಮ್ಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಲ್ಲ. ಈ ಲೋಕವಲ್ಲದೆ ನಮಗೆ ಪರಲೋಕವೊಂದಿರುವುದು, ಅಲ್ಲಿ ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ಭಯವಿಲ್ಲ, ಕಾಪಟ್ಟಿವಿಲ್ಲ, ಪಾಪವಿಲ್ಲ, ದ್ವೇಷಾಸೂಯಗಳಿಲ್ಲ, ಎಂದು ತಾವು ನನಗೆ ಪದೇಪದೇ ತಿಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಿರಿ. ಈಗ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಆ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸೋಣ. ನಾವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡವೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಬರುವ ಯೋಚನೆಯನ್ನೇ ತ್ಯಾಗಮಾಡೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವು ನೆರವೇರುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಆಶೆಯನ್ನು ತಾವು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಮೌನಿಗಳಾಗಿರುವುದು ವಿಶ್ವವಿಧಾತನ ಇಷ್ಟದಲ್ಲೊಂದು ತೋರುವುದು.

‘ ಸ್ವಾಮಿ ! ತಾವು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಿ ಕೊರಗ

ಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ. ತಾವು ಸುಖವಾಗಿದ್ದರೆ ನಾನೂ ಸುಖವಾಗಿರುವೆನು. ತಾವು ನನ್ನ ಸಂಬಂಧವಾಡದಿದ್ದರೆ, ತಮಗೆ ಮಂಗಳವುಂಟೆಂದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ತಮಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸವಾವುದು? ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಲೋಹದಂತೆ ಕಠಿಣವಾಗಿಯೂ, ಕಲ್ಲಿನಂತೆ ದುರ್ಭೇದ್ಯವಾಗಿಯೂ, ವಜ್ರಾಯುಧಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಯಂಕರವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತಮಗೆ ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದಿರುವೆನು. ನಾನು ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಇಷ್ಟಪಟ್ಟು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬರೆದಿರುವುದರಿಂದ, ತಾವು ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯೋಚಿಸತಕ್ಕ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ.

‘ ಸ್ವಾಮಿ ! ತಾವು ನನಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ದುಃಖಪಡಕೂಡದು. ನಾನು ಸುಖವಿರುವೆನು. ತಾವು ವ್ಯಸನಪಡುವುದಾದರೆ, ನನಗೆ ಸಂತೋಷವೆಲ್ಲಿಯದು ? ತಮಗೆ ತಾಯಿ ತಂದೆ, ಅಕ್ಕ ತಂಗಿ, ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಬಾಧುಬಳಗ ಎಲ್ಲರೂ ಇರುವರು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನೀವು ಸಂತೋಷಸ್ವರೂಪರಾಗಿರುವಿರಿ. ನೀವು ಅವರಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ನುನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಕೇವಲ ಪಾಮರಳಾದ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ತಾವು ವ್ಯಸನಪಡುವುದೆಂದರೇನು ?

‘ ಸ್ವಾಮಿ ! ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ತಮಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ತಾವು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿರಬೇರೆ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ರೂಪವತಿಯಾಗಿಯೂ, ಗುಣವತಿಯಾಗಿಯೂ, ವಿದ್ಯಾವತಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ವಿವಾಹವಾಡಿಕೊಂಡು ತಾವು ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನಗೆ ಪರಮೋದ್ದೇಶವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಮಾತಿಗೆ ತಾವು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಆದರೆ ಬಂದು ಕಾರಣ

ಕೋಸ್ತರ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಏತಕ್ಕೆ ದುಃಖವಡಬೇಕು? ನೀವು ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ನನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೆ ಪಾರವೆಲ್ಲಿಯದು? ತಾವು ಈಗ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ, ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ರೂಪಾನುರೂಪ ನಾದ ಪುತ್ರನು ಜನಿಸುವನು. ಅವನನ್ನು ನೀವು ಎಷ್ಟೋ ಆನಂದ ದಿಂದ ಮುದ್ದಾಡುವಿರಿ. ಆ ಮಗುವನ್ನು ನಾನೂ ಅಂಗೈಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮಾತೃವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಲಾಲನಪಾಲನ ಮಾಡುವೆನು. ಅಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಮಗುವೆಂದೇ ಭಾವಿಸಿ ಪರಮಾನುಗವನ್ನು ಹೊಂದುವೆನು ಪ್ರಭೇದ ! ಆ ಮಗುವಿನ ಬಾಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು “ಅಮ್ಮ” ಎಂದು ಕರಸೋಣಾಗಲಿ, ಅದರಿಂದಲೂ ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ಸಂತೋಷ ಪಡುವೆನು. ತಾವು ಹಠದಿಂದ ಗೃಹಫರ್ಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸದಿದ್ದರೆ ಈ ಪರಿಪರಿಯಾದ ಆನಂದವೆಲ್ಲಿಯದು? ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ಖಂಡಿತ ವಾಗಿಯೂ ಮಮನೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ತಾವು ಅನ್ಯತ್ರ ಪಾಣಿಗ್ರ ಹಣಮಾಡುವುದರಿಂದ, ನಾನು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದವಳಾಗುವೆ ನೆಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸಕೂಡದು. ಏತಕೆಂದರೆ—ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಾತಿ ಶಯವು ಈ ಲೋಕದ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿಲ್ಲ. ತಾವು ನನಗಾಗಿ ಕೇರ ಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ.

‘ಸ್ವಾಮಿ ! ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹೊರತು ಮತ್ತಾರೂ ನನ್ನ ಹೃದಯದಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರಮಾಡಲಾರರು. ನಾನು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಪುರುಷನ ಚತುರವಾದ ಚತುರುಪಾಯಗಳಿಗೂ ಬೆರಗು ತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಚರಣದರ್ಶನ ಹೊರತಾಗಿ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ದರ್ಶನವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ವಾಮಿಯೇ ವಿನಾ ಮತ್ತೊಬ್ಬರದಲ್ಲ. ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ನಮಗೆ ವಿರೋಧ ವಾಗಿಯೇ ವರ್ತಿಸಲಿ, ಜನರ ಸಮಯಾಚಾರಗಳು ನಮ್ಮ ಪವಿತ್ರ ವಾದ ಆಶಾಲತೆಯನ್ನು ಬಹಿಷ್ಕಾರನೆಂಬ ಕುಠಾರದಿಂದ ಛೇದನ

ಮಾತಲಿ, ಈ ಪಾಪಭಯಾಪ್ತವಾದ ಜಗತ್ತು ನಮ್ಮ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ವಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕೈಲಾದಮಟ್ಟಿಗೂ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಲಿ, ನಮ್ಮ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಯು ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಆಭೇದ್ಯವು. ಆ ಪ್ರೀತಿಗೆ ನಾಶನೊಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯು ಈಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯುಗಾಂತವಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಜಯಿಸದೇ ಇರದು. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಡುವವರೆಗೂ, ನಾನು ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮಮಯವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನನ್ನ ಹೃದಯಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಮಾಡಿ ನನ್ನ ಪವಿತ್ರವಾದ ಭಾವದಿಂದ ಪೂಜಿಸುವೆನು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇದೇ ನನಗೆ ಪರಮಸಂತೋಷ, ಸರಮಮಂಗಳ.

ಲೋಕಸ್ಥಿತಿಯನ್ನರಿತ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಶಕ್ತಳಲ್ಲ. ವಿಶೇಷ ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ದುಃಖವೇ ಹೆಚ್ಚುವುದು. ನಾನು ದುಃಖವ ಆವೇಗವನ್ನು ತಡೆದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲ್ಲುಮಾಡಿರುವೆನು. ತಾ ಶೂ ಅದರಂತೆಯೇ ಇರಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಚರನುಪಾರ್ಥನೆ.

ಇತಿ ಸಿರತಿಶಯಮಂಗಳಾಕಾಂಕ್ಷಿಣೀ
ಲೀಲಾವತೀ.

ವಿನಯನು ಕಾಗದವನ್ನು ಅತಿಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಓದಿ ಮುಗಿಸಿದನು. ಕಾಗದವು ಕೈಯಲ್ಲಿಂದ ಹಾಗೆಯೇ ವಿನಯನು ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು.

ಎರಡನೆಯ ಸಂಧಿ.

ವಿನಯ ಕಮಾರನಿಗೆ ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹವಾಗಲಿಲ್ಲವೇಕೆ? ಲೀಲಾವತಿಯು ಚಿರಕಾಲದಿಂದಲೂ ಒಳಸಿದ್ದ

ಪ್ರಣಯವೆಂಬ ವೃಕ್ಷದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲು ಪ್ರವೃತ್ತಳಾದುದೇತಕೆ? ಈ ಪ್ರಣಯಿಗಳಾರು? ಇವರ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಣಯದ ರಹಸ್ಯವೇನು? ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪಾಠಕಮಹಾಶಯರಿಗೆ ಈ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವೆವು. ವಾಚಕರು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಅಲಿಸಬೇಕು.

ಲೀಲಾವತಿಯು ತಂದೆಯಾದ ವಿಜಯಗೋಪಾಲನೆಂಬುವನು ಕೇವಲ ದರಿದ್ರನು. ಅನಂತಪುರದಲ್ಲಿ ಜೀವನವು ನಡೆಯುವುದು ಕಷ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಆತನು ಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಆತನಿಗೆ ಹದಿನಾರನೆಯ ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದಿತು. ವಿಜಯನು ಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲವುಕಾಲ ಸುಖವಾಗಿದ್ದನು. ವಿಜಯನಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವಾಯಿತು. ವಿವಾಹವಾದ ನಾಲ್ಕೈದುನೆಯವರೆಗಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವು ಜನಿಸಿತು. ಆ ಮಗುವಿನ ಹೆಸರು ಲೀಲಾವತಿ.

ವಿಜಯನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅನಂತಪುರನಲ್ಲಿರಾಸು ತನ್ನ ಗೃಹದಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿ, ತನ್ನ ಪರಮಮಿತ್ರನಾದ ಅನಂತರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅನಂತನು ವಿಜಯನಂತೆ ದರಿದ್ರನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತಾನು ತಿಂದು ಇತರರನ್ನೂ ಕಾಪಾಡುವಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತು ಆತನಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಆತನಿಗೆ ಮನೆತುಂಬ ಮಕ್ಕಳುಗಳಿದ್ದವು. ಅವರಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ವಿನಯಕುಮಾರನು ಮಧ್ಯದವನು. ಅವನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ತಂಗಿಯೂ ಒಬ್ಬ ತಮ್ಮನೂ ಇದ್ದರು. ತಂಗಿಯ ಹೆಸರು ಇಂದಿರಾ.

ಅನಂತರಾಮನು ವಿಜಯನ ಹೆಂಡತಿಮಕ್ಕಳ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಹಿಸುವುದಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಾಗ ಲೀಲಾವತಿಯು ಬಂದು ವರ್ಷದ ಮಗುವಾಗಿದ್ದಳು. ಆಗ ವಿನಯನಿಗೆ ಆರುತುಂಬಿ ಏಳನೆಯ

ವರ್ಷನತೆಯು ತ್ತಿತ್ತು. ವಿನಯನು ಯಾವಾಗಲೂ ಲೀಲಾವತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಗುವಾಗಿದ್ದ ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ಬಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಬಿಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೆ ವಿನಯನಮನಸ್ಸು ಬಡಂಬಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೋ ಅದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುವೆವು.

ವಿನಯನಿಗೆ ಹತ್ತು ವರ್ಷವಾದ ಕೂಡಲೆ, ಅನಂತರಾಮನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ವಿನಯನಿಗೆ ಮೂರುವರ್ಷ ಚಿಕ್ಕವಳಾಗಿದ್ದ ಇಂದಿರೆಯು ಲೀಲಾವತಿಯೊಡನೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನೇರಿಕೊಂಡು ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ವಿನಯನು ಆಗಿಂದಾಗ ಅನಂತಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಲೀಲಾವತಿಯೊಡನೆ ಸರಸಲಲಸಗಳನ್ನಾಡುವನು, ತಾನು ಕಂಡು ಕೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಲೀಲಾವತಿಗೆ ತಿಳಿಸುವನು. ಲೀಲಾವತಿಯು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವೈಯಲಿ ಕಿವಿಯಾಗಿ ಕೇಳುವಳು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕೆಲವುಕಾಲವು ಕಳೆಯಿತು.

ಅದೇ ಅನಂತಪುರದಲ್ಲಿಯೇ ಹಣಗಾರನೆನಿಸಿದ ಬಬ್ಬದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಿದ್ದನು. ಆತನ ಹೆಸರು ವೀರನಾರಾಯಣ. ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ವೀರನಾರಾಯಣನೇ ಮುಖಂಡನು. ಆತನ ಹೆಂಡತಿಯ ತಮ್ಮ ನೊಬ್ಬನು ಆತನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಜನರು ಆತನನ್ನು ಕೆಲವುನೇಳೆ ದಾಷ್ಟ್ರ ಕರಾಳರಾಯನೆಂದೂ, ಕೆಲವುನೇಳೆ ಕರಾಳದಾಷ್ಟ್ರನೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾವು ಅವನನ್ನು ಕರಾಳರಾಯನೆಂದು ಕರೆಯುವೆವು. ಕುಲಗೋತ್ರದ ವಿಷಯ ಹಾಗಿರಲಿ ; ಮಿಕ್ಕವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಕರಾಳನು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಅದೊಂದು ರತ್ನ. ಆತನ ಆಕೃತಿಯು ಅತಿಚಮತ್ಕಾರವಾದುದು. ಆತನ ಶರೀರವನ್ನು ಬಣಗಿದ ಕಟ್ಟಿಗೆಗೆ ಹೋಲಿಸೋಣವೆಂದರೆ, ಕಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬಂದು ವಿಧವಾದ ರೂಪವಿರುವುದು ಕಣ್ಣುಗಳು ಗುಣಬಿದ್ದು ಕಾಂತಿ

ಹೀಗಿನಾಗಿದ್ದವು. ಈಗಿನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಕಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಮಾಡುವವರ ಉಪರವು ಮಾತ್ರ ವೃದ್ಧಿಯಾಗಿ, ಕೈಕಾಲುಗಳು ಅನ್ನ ರಸವಿಲ್ಲದೆ ಹೇಗೆ ಕೃಶವಾಗಿ ಕಡ್ಡಿಗಳಂತೆ ಬಳಕುವವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಕರಾಳನ ಆಕಾರ ಶೂಭಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕೈಬಾಚಿಯಂತೆ ವಿಶಾಲವಾದ ದಂತಗಳು ಕರಾಳನ ಅನ್ಯಾದೃಶವಾದ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವರವೋ ಎಂಬಂತೆ ತುಟಗಳನ್ನೇ ಬಂದು ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದವು. ಈ ಸೊಬಗನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಾನವನ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಾಲವು. ಕರಾಳನು ತನ್ನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಂದು ದಿನವೂ ಪಾಠಶಾಲೆಯೊಡನೆ ಅರಿತಪ್ರಾಣಿಯೇ ಆಲ್ಲ. ವೀರನಾರಾಯಣನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರನ್ನಿಟ್ಟು, ಕರಾಳನ ತೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಮಾಲೆಯ ಮೊದಲನೆಯ ಅಕ್ಷರವಾದರೂ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಎಷ್ಟೋ ಯತ್ನಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯನಿರುವುದು ಯಾರಿಗೂ ಯಾವಾಗಲೂ ಫಲಿಸಿಲ್ಲ. ನಾವು ಈ ಕಛೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕರಾಳನಿಗೆ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದಿತು. ಈತನು ಹೊತ್ತುಕಳೆಯುವುದು ಅತಿಪ್ರಯಾಸವೆಂದೆಣಿಸಿ, ಮನೆಯನುಂದೆ ಕುಳಿತು ಸಿದ್ಧಪತ್ರವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾ ಚತುರ್ವಿಧಪುರುಷಾರ್ಥದ ಫಲಲಾಭಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಹು ಮಾತಿನಿಂದೇನು ? ವಿಶ್ವವಿಧಾತನು ಅತ್ಯಂತರೂಪವುಳ್ಳ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿ, ಅತ್ಯಂತ ವಿಕಾರವುಳ್ಳ ವಸ್ತುವೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣಮಾಡಿ ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕೃತೂಹಲದಿಂದ ಕರಾಳರಾಯನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿರಬೇಕೆಂದು ಬೋಧೆಯಾಗುವುದು.

ಇಂತಹ ವಿಲಕ್ಷಣ ಲಕ್ಷಣವುಳ್ಳ ಕರಾಳನಿಗೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಉರ್ವಶೀ ರತಿ ರಂಭಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಲೀಲಾನತಿಯನ್ನು

ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹವಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿರನಾರಾಯಣನು ವನಸಾ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ವಿಜಯಗೋಪಾಲನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಯಾರುತಾನೇ ಈ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅನುಮೋದಿಸ ಬಲ್ಲರು? ವಿಜಯನು ಕೊಂಚವೂ ಯೋಚಿಸದೆ ತನ್ನ ಅಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದ ವಿರನಾರಾಯಣನಿಗೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಕೋಪ ಬಂದಿತು.

ವಿಜಯ ಗೋಪಾಲನು ಇನ್ನು ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅನರ್ಥಪರಂಪರೆಗಳು ಉಂಟಾಗದಿರಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು, ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ತತವಾಡದೆ ವಿನಯಕುವಾರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹವಾಡಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಮಿತ್ರನಾದ ಅನಂತರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಈ ವಾತನನ್ನು ಕೇಳಿದ ಅನಂತನಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಸಂತೋಷವು ಅಷ್ಟಿಷ್ಟೇ ಮು ಹೇಳಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ವಿವಾಹವು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು. ಬೀಗರಿಬ್ಬರೂ ವಿವಾಹ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಹವಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು.

ಬಾಕೆರತು ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ವಿನಯನಿಗೆ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹವಾಗುವುದೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಗೂ ಹರಡಿ ವಿರನಾರಾಯಣನ ಕಿವಿಗೂ ಬಿದ್ದಿತು. ವಿರನಾರಾಯಣನು ಈ ಅತ್ಯಾಚಾರವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದವನಾಗಿ ವಿಜಯನನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡು—
ವಿಜಯ! ತತವಾಡದೆ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಕರಾಳರಾಯನಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕು, ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆಯುವುದಾದರೆ ನಿನ್ನ ಪರಿಣಾಮವೇ ಬೇರೆಯಾಗುವುದು, ಎದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿಜಯನು ಕೋಪಗೊಂಡವನಾಗಿ— ಸ್ವಾಮಿ! ತಾವು ದೊಡ್ಡವರು, ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆದರೆ ತೊಂದರೆಯುಂಟೆಂದು ನಾನು ಬಲ್ಲವನಾದರೂ, ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರನಿಮ್ಮ ಕರಾಳನಿಗೆ ಕೊಡಲು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಬಪ್ಪುವುದಿ

ಲ್ಲ, ಎಂದು ಹೇಳಬಿಟ್ಟನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ವಿರನಾರಾ ಯಣನು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಿಡಿಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ— ಚೂಡಾಲ ! ನನ್ನ ಮಾತು ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಯಾವ ತೊತ್ತಿನ ಮಗನು ವರಿಸುವನು, ನೋಡುವೆನು, ಎಂದು ಗರ್ಜಿಸಿ ವಿಜಯ ನನ್ನು ತಳ್ಳಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಅದು ಮೊದಲು ಅನಂತಪುರದಲ್ಲಿ ವಿರ ನಾರಾಯಣನ ಅಪ್ಪಣೆಯ ಮೇರೆ ವಿಜಯನು ಬಹಿಷ್ಕೃತನಾದನು. ದುರ್ದಾಂಡನಾದ ಮನುಷ್ಯನು ವಿನೇಕವಿಲ್ಲವೇ ಆತನು ಆಟಕ್ಕೆ ಇದಿರಿಲ್ಲವೇ? ಭೂಮಾತೆಯು ವಿನೇಕಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಧಾರಣೆ ಮಾಡಿಲ್ಲವೇ? ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನ್ಯಾಯ ಸ್ಥಾನಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟಿಲ್ಲವೇ? ದುಷ್ಟನ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಧುವಾ ದವನು ಕಷ್ಟಸಪ್ತಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕೆಂದು ಯಾವ ನ್ಯಾಯ? ಈಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದೇ ನ್ಯಾಯ, ಧರ್ಮವು ಕಾಡುವಾ ಲಾಗುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗುವುದೇ ನ್ಯಾಯ.

ವಿಜಯನಿಗೆ ಬಹಿಷ್ಕಾರವು ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಂತಿತು. ಲೀಲಾವತಿ ಗೆ ವಿವಾಹವಾಗುವುದು ನಿಂತು ಹೋಯಿತು. ಅನಂತರಾಮನು ಗ್ರಾ ಮದಲ್ಲಿ ಗಣ್ಯನಾಗಿದ್ದು ಅನೇಕರ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿದ್ದರೂ, ಆತನ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಫಲವಾಯಿತು. ವಿರನಾರಾಯಣನ ನ್ನು ಆತನೊಡನೆ ಎಲ್ಲರೂ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಬಹಿಷ್ಕಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿ ಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಹಾ ! ದುರ್ದಾಂಡನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಧಿಕ್ಕ !

ಕೆಲವು ದಿನಗಳು ಕಳೆಯುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ವಿಜಯನು ಬಹಿಷ್ಕಾರದಿಂದೂಟಾದ ಅಸಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸತೊಂದರೇ ಕೊರಗಿ ಕೊರಗಿ ಮಡಿದನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಹೆಂಡತಿ ಮಗಳೂಮಾತ್ರ ಉಳಿದರು. ವಿಜಯನು ಸತ್ತು ಹೋದನೆಂಬುದೊಂದು ಹೊರತಾಗಿ, ಮತ್ತಾವ ವಿಧವಾದ ಕೊರತೆಗೂ ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲದೇ ಮಾಡಿದ ಅನಂತ

ರಾಮನ ಮೈತ್ರಿಯು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಒರೆದಿಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯವೇ ಸರಿ. ಸುಜಯನು ಪರಶೋಕವಸ್ತ್ರವಿದ ತರುಣದಲ್ಲಿ, ವಿನಯನು ಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವ್ಯಾಸಗವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಒಳಗೆ ಬಂದು ನೇರವನು ಲೀಲೆಗೂ ವಿನಯನಿಗೂ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಒಳಪಿಡ್ಡ ಪ್ರೀತಿಯು ಏಕಲಿಪ್ತಿಯಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ವಿನಯನು ಪದೇ ಪದೇ ಲೀಲಾವತಿಯ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿಬರಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಬಂದ ಬಂದ ಆತನ ತಂದೆಯು ನಿರನಾರಾಯಣನ ಅಶ್ಯುಚಾರವನ್ನು ಕುರಿತು ವಿನಯನಿಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವಾಗಿ ವಿನಯನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ—“ ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಿರನಾರಾಯಣನು ಮದಾರ್ಗತನಾದ ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯಾದ ಮೊಟ್ಟಮನುಷ್ಯನಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ರಾಜ್ಯವು ಅನಾಯಕವಲ್ಲ. ಇನ್ನೂ ನ್ಯಾಯಸ್ಥಾನವಿರುವುದು ; ಇನ್ನೂ ಪೊಲೀಸ್ ಇಲಾಖೆ ಇರುವುದು ; ಇನ್ನೂ ಧರ್ಮವಸ್ತುರಿತ ಮಹನೀಯರಿರುವರು. ಬೃಹ್ಮ ಮನುಷ್ಯನು ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅಶ್ಯುಚಾರಮಾಡುವುದಾದರೆ ಎಲ್ಲರೂ ಅದನ್ನು ಸಹಿಸಬಲ್ಲರೇ ? ಮಾರ್ಗಗರಿಗೆ ಎಂದಾದರೊಂದು ವಿನ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಭಯಪಟ್ಟು ಕೊರಗಿದರೆ ನಾವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬದುಕಿದಂತೆಯೇ ಸರಿ

ಅನಂತರಾಮನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಬಳಿಕ ವಿನಯನು ಲೀಲಾವತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ವಿವಾಹದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಲೀಲಾವತಿಯು ಸಮಾಜಸವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಬಂದುವಾರವು ಕಳೆದನೇಲೆ ಲೀಲಾವತಿಯು ವಿನಯನಿಗೆ ಬಂದು ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದಳು. ಆ ಕಾಗದದ ಸಾರಾಂಶವನ್ನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಯಾಸಾಲಕ ಮಹಾಶಯರು ಮೊದಲನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ ಓದಿ ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟುಬಹುದು.

ಮೂರನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಅವರಾರು? ಯಾರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಸಾರ ಸರ್ವಸ್ವವಾದ ಪ್ರಣಯವಿಲ್ಲವೋ, ಅವರು ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರಿರಬಹುದು? ಪ್ರಣಯ, ಮಮತೆ, ದಯೆ, ಆತ್ಮೀಯಕ್ಕೆ ಮುಂತಾದ ದೇವತಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಯಾರಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹವರು ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಯಾರಿರಬಹುದು. ನೀವು ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಜಟಾವಲ್ಕಲಧಾರಿಗಳಾಗಿ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಾಗಿರಬಹುದು. ನಿಮ್ಮಿಂದ ಈ ಪ್ರಸಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ನೀವು ಮಾತ್ರ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಸಂಚಕ್ಕೆ ಆದವೇನು? ಸಂಸಾರದ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ದಿನವನ್ನಾದರೂ ಯಾರು ಕಳೆಯುವುದಿಲ್ಲವೋ, ದುಃಖಗಳ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಹೃದಯವು ಕರಗಿ ಒಂದು ದಿನವಾದರೂ ಅದರ ನಿವಾರಣೆಯಲ್ಲಿ ಯತ್ನವಾಡುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅಂತಹವರ ಹೃದಯವು ಪಾಪಾಣ-ಪಾಪಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಠಿಣ. ವಸ್ತುತಃ ಈ ಪ್ರಸಂಚದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಗಳಾದ ಪ್ರಣಯಾನಿಮಾನೋಭಾವಗಳೇ ಮಾನವನ ಹೃದಯವೆಂಬ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಫಲಪುಷ್ಪಭರಿತವಾದ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳು. ಇಂತಹವೃಕ್ಷಗಳನ್ನು ಛೇದನಮಾಡತಕ್ಕವನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಯೇ ಅಹುದು. ಪ್ರಕೃತಿ ವಿರೋಧಿಯು ಲೋಕನಿಂದೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗದಿರನು. ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದವರು ಇಂತಹ ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲಿ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿ ಎಂದು ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವರು. ನಾವಾದರೋ ಜೋರನನ್ನಾಗಲಿ, ಹತ್ಯಾಕಾರಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ನಂಬುವೆನೇ ವಿನಾ ಪ್ರಕೃತಿ ವಿರೋಧಿಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ನಂಬಲಾರೆವು. ನಮ್ಮ ಕಥಾನಾಯಕನಾದ ವಿನಯಕುಮಾರನು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಲ್ಲ, ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಲ್ಲ,

ಧಾರ್ಮಿಕನು ಮೊದಲೇ ಅಲ್ಲ. ಆತನು ಕೇವಲ ಲೋಕತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಅಧೀನನು. ವಿನಯನು ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ಭಯದಿಂದ ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ಹೃದಯದಿಂದ ದೂರಮಾಡುವಷ್ಟು ಯೋಗಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಲೀಲಾವತಿಯು ಬರೆದ ತಾಗದವು ಅವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕಾಲ ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಲೊಂದುದಿನ ವಿನಯನು ಕರ್ತವ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಲೀಲೆಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಯುವತಿಯವಕರಿಬೃದೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯಜ್ಞೇವನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವರಿತಿಯಿಂದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆಂಬುದನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುವೆವು.

ಲೀಲಾವತಿಯು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಳು. ವಿನಯನು ಆಕೆಯ ಬೆನ್ನಿನಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವನು. ಲೀಲೆಯು ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ವಿನಯನು ಕೊಂಚಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದು—ಲೀಲಾ ! ನಾವು ಸುಖವಾಗಿರಬೇಕೆಂದಲ್ಲವೇ ಬಯಸುವುದು? ನಮ್ಮ ಶುಭಾಶುಭಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅಂಥವೇ? ಎಂದನು.

ಲೀಲಾವತಿ—ನಾನು ಹಾಗೆ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಯು ನನ್ನದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಹಸ್ರಗುಣವಾಗಿ ಅಧಿಕವು. ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬುದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅಂಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಬಿಡುವುದೆಂದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು.

ವಿನಯಕುಮಾರ—ನಾನು ಶುಭಾಶುಭಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ನೀನುಮಾತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ಅಂಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು? ನಮ್ಮಗಳ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪ್ರೀತಿಯು ಇಂದಿಗೆ ನಾಶವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು ನಿನಗೆ ಷಟ್ಪವೆ?

ಲೀಲಾ—(ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ.)

ವಿನಯ—ಇನೂ ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವಲ್ಲಿರುವುದಾದರೆ, ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ನಿನಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದು ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಲ್ಲ. ಲೀಲೆ ! ಈಗ ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆ ಏನು ?

ಲೀಲಾ—ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ.

ವಿನಯ—ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವೆ ? ನೀನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುವುದು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುವುದು. ನೀನಿನ್ನೂ ಲೋಕವನ್ನರಿಯದ ಬಾಲೆ. ವಿವಾಹದಿಂದ ನಮಗೆ ಯಾವ ವಿಪತ್ತು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಲೀಲಾ—(ಬಿನ್ನಳಾಗಿ) ವಿನಯ ! ತಾವು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಬಾರದು. ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದರಿಂದ ತಮಗೆ ಮರಣಾಂತವರೆಗೂ ವಿಪತ್ತುಗಳಾಗಬೇಡೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿರುವೆನು.

ವಿನಯ—ವಿವಿಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ? ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವನ ಅತ್ಯಾಚಾರದ ಭಯದಿಂದ, ನಾನು ನನ್ನ ಸುಖಕ್ಕೆ ಜಲಾಜಲಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ? ಯೋಚಿಸಬೇಡು ಲೀಲಾ ! ನಾನು ಯಾವ ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡಿಲ್ಲ. ನಾನಾರಿಗೂ ತೊಂದರೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಾನು ಯಾರ ಭಯಕ್ಕಾಗಿ ಹೆದರಬೇಕು ?

ಲೀಲಾ—ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯನಾದ ದಯಾದಂದ್ರನಾದ ಕಣಗಾರನ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಹೆದರಬೇಕು.

ವಿನಯ—ನಿಜ. ಆದರೆ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದೇಶದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿರುವವರೆಗೂ ತಪ್ಪಿಗೆ ರಾಜದಂಡನೆಯಿರುವವರೆಗೂ, ನಾನು ನನ್ನ ಸುಖವನ್ನು ಏತಕ್ಕೆ ತ್ಯಾಗಮಾಡಲಿ ?

ಲೀಲಾ—(ಯೋಚಿಸಿ) ತಾವು ಹೇಳುವುದೆಲ್ಲವೂ ಅಸಾಧ್ಯ

ರಾಜವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ತಪ್ಪಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯು
ಮೊರೆಯುವುದೆಂದು ಸಂಬಂಧಿಸಿದುದು ಗುರುನಿಲ.

ವಿನಯ—ಪಾಪದೇ ಸಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾದರೂ ಏನು ?
ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಮರೆತುಬಿಡಬೇಕೆಂದಲ್ಲವೇ ಸಿನ್ನ ಕೊರಿಕೆ ?

ಲೀಲಾ—ಆಗಲಾರದೇತಕೆ ?

ವಿನಯ—ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮರೆಯಬಲ್ಲೆಯ ?

ಲೀಲಾ—(ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ)

ವಿನಯ—ಲೀಲಾ ! ಸಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಹೇಳಬಿಡು.
ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಬೇಡ.

ಲೀಲಾ—(ಸಾಹಿಷ್ಯದಿಂದ) ಆಗಲಾರದು. ಈಗ ಉಸಾಯ
ವೇನು ?

ವಿನಯ—ನೂರಾರು ಉಸಾಯಗಳಿರುವುವು. ಯಾವ ಉಸಾಯ
ಯೂ ಸಾಗದಿದ್ದರೆ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ
ಬಿಡಬೇಡಿ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಏತಕೆ ಯೋಚಿಸಬೇಕು ? ನೀನು ಇದಾ
ವುದನ್ನೂ ಯೋಚಿಸದೆ, ಸಿನ್ನದ ಮರೆಯುವುದು ಅಸಾಧ್ಯವಾಗಿ
ದ್ದರೂ, ನನಗೆ ಮರೆತುಬಿಡೆಂದು ಮಾತ್ರ ನೀನು ಹೇಳಬಹುದೇ ?

ಲೀಲಾ—ತಾವು ಪುರುಷರು.

ವಿನಯ—ಸತ್ಯ. ಹೆಗಸರಿದ ಸಂಸಾರವುಳ್ಳೆ ಅಸಾಧ್ಯ
ವಾದುದನ್ನು ಗಂಡಸರು ಸಹಿಸಬಲ್ಲವರಾಗಿರುವರು. ಆದರೆ ದೇಹವಿರುವ
ಬೇರೆಯಲ್ಲದ, ಅಸ್ತಿತ್ವವಾಂಶಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿಹೋಗಿರುವ, ಸ್ವತಿ
ಯೋಗದ ನಾಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಯುವ ರಕ್ತದೊಡನೆ ದರದ್ರವ್ಯವು
ಸುತ್ತಿರುವ, ಅನುಲಯವಾದ ಪ್ರಣಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಲು ಪುರು
ಷನಾದವನಿಗೆ ಅಸಾಧ್ಯ. ಬುದ್ಧಿವಂತ ಇತರರು ತ್ಯಾಗಮಾಡಬಲ್ಲವ
ರಾದರೂ ನನ್ನಿವದ ಮಾತ್ರ ಆಗಲಾರದು. ನಾನು ಉರಿಯುವ ಬೆಂಕಿ

ಯಲ್ಲಾದರೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬೀಳಬಲ್ಲೆನು ; ಅತಿಪ್ರಿಯವಾದ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಬಿಡಬಲ್ಲೆನು ; ವಿಷವನ್ನು ಕಾರುವ ಕಾಲಸರ್ಪದ ಮುಖವನ್ನಾದರೂ ಚುಂಬಿಸಬಲ್ಲೆನು ; ಆದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯುವುದು ನನ್ನಿಂದಾಗಲಾರದು.

ಲೀಲಾವತಿಯು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿದ್ದು—ಸ್ವಾಮಿ ! ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮವಳೇ ಆಗಿರುವೆನು. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಏನಿರುವುದೋ ಅದನ್ನು ಕಂಡವರಾರು ? ನಾನಾದರೋ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ತಮ್ಮ ಚರಣಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಪದಾ ನಿರತಳಾದ ದಾಸಿಯಾಗಿರುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿನಯನು ಪರಮಾನಂದಭರಿತನಾಗಿ ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಕೊಂಡು, ಪ್ರಾಣೋತ್ಪರಿ ! ನನ್ನನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಿದೆಯೆ ? ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆಕೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಬಾದೆರಡು ಸಲ ಚುಂಬಿಸಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ತೆರಳಿದನು.

ಮರುದಿನ ಲೀಲಾವತಿಯು ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ಗೆಳತಿಯಮನೆಗೆ ಹೋಗಿದ್ದು, ಸಾಯಂಕಾಲವಾದೊಡನೆ ಮನೆಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಅವಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಮನೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದೀಪವು ಹಚ್ಚುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದ್ದಿತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಮನೆಯೊಡ—ಲೀಲಾ ! ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬಂದುಸಲ ಬಂದು ಹೋಗಬಾರದೆ, ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿತು. ಧ್ವನಿಯು ತನ್ನ ಬಾಲ್ಯಸ್ನೇಹಿತಳಾದ ಸುಭದ್ರೆಯದೊಂದು ತಿಳಿದು, ಲೀಲಾವತಿಯು ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅವಳ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದಳು. ಬಹಳಕಾಲದಿಂದಲೂ ನೋಡದ ಸುಭದ್ರೆಯನ್ನು ಇಂದು ನೋಡುವೆನೆಂಬುದಾಗಿ ಆಕೆಗೆ

ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಲೀಲೆಯು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ ನೋಡಿದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಕಾಣಿಸದಿರಲು, ಲೀಲೆಯು ಭಯದಿಂದ—ಸುಭದ್ರೆ ! ನೀನಲ್ಲಿರುವೆ ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

ಉತ್ತರ—ಹಿರಿಯಾಗದಿರುವ ಬಲಗಡೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ.

ಲೀಲಾ—ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಎಡಬಲ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಾದರೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದೀಪವಿಲ್ಲದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು ?

ಉತ್ತರ—ನಾನು ಬಹಳ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಬಳಗಾಗಿರುವೆನು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಂದಿಲ್ಲ.

ಲೀಲಾ—ನೀನು ಈಗ ಎಲ್ಲಿರುವೆ ?

ಉತ್ತರ—ಇದೇ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿಯೇ.

ಲೀಲೆಯು ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಯಾರೂ ಇಲ್ಲದಿರಲು, ಲೀಲೆಯು ಹೆದರಿದವಳಾಗಿ—ಸುಭದ್ರೆ ! ಎಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದಳು. ಯಾರೂ ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಇವನ್ನು ನೋಡಿ ಲೀಲೆಯು ಚೀತ್ಕಾರಮಾಡತೊಡಗಿದಳು. ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಕಿದ್ದ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯಲು ಸಾಹಸಮಾಡಿದಳು. ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆಯಬೇಕೆಂದು ಕೂಗಿಕೊಡಳು. ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ತನ್ನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೋವಿಧವಾಗಿ ಅಂಗಲಾಚಿಕೊಂಡಳು. ಉತ್ತರವಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೆನ್ನುವುದರೊಳಗಾಗಿ ಆಕೆಯ ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ಫರಫರನಡುಗಿತು. ಲೀಲೆಯು ನಿಂತಿರಲು ಅಸಮರ್ಥಳಾಗಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅಶ್ರುವು ಧಾರೆಯಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಯಿತು. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಸಂಕಟವನ್ನು ಬಹಳಹೊತ್ತು ತಡೆಯಲಾರದವಳಾಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅತ್ತು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಲೀಲೆಯ ಅನ್ವಯವಲ್ಲಿ ಏನಿರುವುದೆಂದು ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ?
 ವಿಧಿಯು ಭವಿಸ್ಯತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೋರಿಕುವ ವಿಶಾಸವು ಯಾರಿಗೆತಾನೇ
 ಗೋಚರವಾಯಿತು ? ಮೂದಾಗುವುದು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಗೊತ್ತಾ
 ಗುವಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಆತನೇ ಎಲ್ಲ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನು.

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ. ನೀರನಾರಾಯಣನ ಋಷಿಯ ಬಗ್ಗೆಯ ಕೋಣೆ
 ಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಯುವಕನು ಬಂದು ಮಂಚವಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವನು.
 ಅವನು ನೀರನಾರಾಯಣನ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನಾದ ಉನ್ಮತ್ತ
 ರಾಘವನು ಮಂಚವಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನವಯೌವನಸಂಪನ್ನನಾದ
 ಯುವತಿಯು ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವಳು. ಆಕೆಯು
 ಉನ್ಮತ್ತರಾಘವನ ಪತ್ನಿ—ಸರಳಕುಮಾರಿ.

ಲಕ್ಷ್ಮೀಸರಸ್ವತಿಯರಿಗೆ ಸಿಕ್ಕುವಾದ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧವು ಲೋಕ
 ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಇವರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮಂದಬುದ್ಧಿ
 ಯುಳ್ಳವಳು ; ಸರಸ್ವತಿಯು ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವಳು. ಮಾಸಾ
 ಪವನಗಳು ಸರಸ್ವತಿಗೆ ತಿಳಿದಷ್ಟು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಆದುದ
 ರಿಂದಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸರಸ್ವತಿಯಿರಳು ; ಸರಸ್ವತಿಯಿದ್ದಲ್ಲಿ
 ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಹೇಗೋ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಬಂದು ಸೇರುವಳು. ಪ್ರಕೃ
 ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸರಸ್ವತಿಯರಿಗೆ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರಸಂಬಂಧವನ್ನು
 ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮಾಹನೀಯರನೇಕರು ಇವರಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಜನ್ಮಪೈರ
 ವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಪರಮಾ
 ತ್ಮನು ಅವರಿಗೆ ದೀರ್ಘಯುರಾರೋಗ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಾಪಾಡಲಿ.

ಉನ್ಮತ್ತರಾಘವನಿಗೆ ಸಂಪತ್ತುಂಟು ; ಆದರೆ ಅವನು ಘೋರ
 ತರವಾದ ಮೂರ್ಖನಾಗಿದ್ದನು. ಮೂರ್ಖರು ಯಾರು ? ಮೌಠ

ವರು ಮೂರ್ಖರೆನಿಸುವರು ? ಮೂರ್ಖತನಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲದಿರ.ವುದೇ ಕಾರಣವೇ ಅಥವಾ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತವನು ಮೂರ್ಖನಾಗದಿರಲು ಸುಭವವುಂಟೆ ? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೂರ್ಖರಲ್ಲದ ದಡ್ಡರೂ, ಮೂರ್ಖರೆನಿಸಿದ ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ ಅನೇಕರಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಂಡು ಕೇಳಿರುವೆವು. ಹಾಗಾದರೆ ಕೃತ್ರಿಮವಾದ ವಿದ್ಯೆಗೂ ಸಹಜವಾದ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ ಅವಸಂಬಂಧ ? ಜನರು ವಿದ್ಯಾವಂತರಿಗೆ ಶೋರಿಸತಕ್ಕ ಮರ್ಯಾದೆಯು ವಿದ್ಯೆಯಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಸಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ? ವಿದ್ಯೆಯು ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಬಲ್ಲದೇ ? ಇಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆಯು ಮನುಷ್ಯನ ಸಹಜವಾದ ಭಾವಗಳಿಗೆ ಮೆರುಗನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಬಂದು ಸಂಸ್ಕಾರವಿಶೇಷವಾಗಿರ.ವುದು ದುಷ್ಟನು ವಿದ್ಯಾವಂತನಾದರೆ ತನ್ನ ದುರ್ಗುಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ವಿಧವಾದ ಸೊಬಗನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವನು ; ಶಿಷ್ಟನು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತರೆ, ಆತನ ಸದ್ಗುಣವು ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುವುದು.

ನಮ್ಮ ಉನ್ನತರಾಘವನು ಪೂರ್ವಕಾಲದ ರೀತ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾವಂತನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ನವೀನಕಾಲದರೀತ್ಯಾ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಜನಗಳು ಆಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಉನ್ನತನು ಜಯನಗರದಲ್ಲಿ ಬಂದು ವರ್ಷಕಾಲದ್ದು ಅನೇಕ ವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕಲಿತುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದನು. ನವೀನಕಾಲದ ಯುವಕರಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾವು ವಿವರಿಸಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಇಂದು ಸರಳಕುಮಾರಿಗೆ ಪರಮ ಸಾಭಾಗ್ಯ. ಏತಕೆಂದರೆ— ಉನ್ನತರಾಘವನು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ಮೂಚದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ಗಂಡನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವಳು.

ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ಮಧುರಸ್ವರದಿಂದ ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು—

ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರ! ಇಂದು ಬಡವಾಸಿಯನೇಲೆ ಎಷ್ಟೇ ಅನುಗ್ರಹ.
ಎಂದಳು.

ಉನ್ಮತ್ತ—ನಾನೆಂದು ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು.

ಸರಳಕುಮಾರಿ—ನನ್ನಲ್ಲಿ ತಮಗೊಂದು ಕೆಲಸ ವಿರುವುದೂ
ನನಗೆ ಪರಮ ಸಾಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ.

ಉನ್ಮತ್ತ—ನನಗೆ ತುಂಬ ಕೆಲಸವಿರುವುದು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿ
ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಇರುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸರಳ—ನನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಅದೃಷ್ಟವು ಎಂದೂ
ಬರದಿಲ್ಲ. ತಾವು ಬಂದು ಹ್ವಣವಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರೋಣಾಗಲಿ.

ಉನ್ಮತ್ತ—ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಸರಸಲಲ್ಲಾ ಪಕ್ಕೆ ಬಂದವನಲ್ಲ.

ಸರಳ—ಅದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತು. ತಾವು ಮರೆತು ಇಲ್ಲಿಗೆ
ಬಂದಿರಬೇಕು,

ಉನ್ಮತ್ತ—ನನ್ನನ್ನು ರೇಗಿಸಬೇಡ.

ಸರಳ—ನನ್ನನ್ನು ತಾವು ಅಳಿಸಕೂಡದು.

ಉನ್ಮತ್ತ—ನಿನ್ನ ಅಳುವು ನನಗೆ ಬೇಡ.

ಸರಳ—ನನ್ನ ಅಳುವನ್ನು ನೀವೇ ಕೇಳದಿದ್ದರೆ ಮತ್ತಾರು
ಕೇಳಬಲ್ಲರು ?

ಉನ್ಮತ್ತ—ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ಮಾರಿ
ಯನ್ನು ನಾನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆನ್ನ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು
ಕೊಟ್ಟು ಸುಖವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿದ್ದಕ್ಕಲ್ಲವೇ ನೀನು ಅಳುವುದು.
ನಿನ್ನನ್ನು ಮತ್ತೆ ಭಿಕ್ಷುಕಾರಿಣಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ಎಷ್ಟರಲ್ಲಿ
ರುವುದು ?

ಸರಳ ಕುಮಾರಿಯು ಗಂಡನ ಮರ್ಮಸ್ಪೃಶ್ಯವಾದ ಮಾತು
ಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಳಗಳ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ

ಉನ್ಮತ್ತನು ಉನ್ಮತ್ತನಂತಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಬದ್ಧು
 ಕೆಡಹಿದನು. ಸರಳೆಯು ಗಂಡನಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ
 ಆಡದೆ ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಉನ್ಮತ್ತನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—
 ಸುಟ್ಟ ವೋರೆಯವಳೆ! ನಿನ್ನ ಬಡವೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈಗ ನನಗೆ
 ಕೊಟ್ಟುಬಿಡು, ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಸರಳೆಯು—ನಾನು ಬಡವೆಗ
 ಳನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಯಾರನ್ನು ಮೋಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು? ತಾವು
 ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ಹೇಳಿ, ತನ್ನ ಸರ್ವಾಭ
 ರಾವನ್ನೂ ಗೌತನಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಳು.

ಸರಳ ಕುಮಾರಿ! ಗಂಡನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಬದ್ಧು ಕೆಡಹಿದ
 ನೆಂದು ಕೋಪಗೊಂಡವಳಾಗಿ ಆತನನ್ನೇ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬದೆಯಲು
 ಎತ್ತಮಾಡದೇ ಇರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನೇ ನಾರೀ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪರಮ
 ಧನ್ಯಳು ಗಂಡನ ಕರ್ಣಕೋರವಾದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ
 ಬದಲು ಯಾವ ಮಾತನ್ನು ಆಡದೇ ಇದ್ದುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನೇ ಆರ್ಯ
 ಕುಲಾಂಗನೆ. ನಿನ್ನಂತಹ ನಾರೀಮಣಿಗಳು ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ
 ಆತಿವಿರಳರು.

ಐದನೇಯ ಸಂಧಿ.

ಮೂರು ದಿನಗಳಿಂದಲೂ ಲೀಲಾವತಿಯ ಸುಳವೇ ಇಲ್ಲ.
 ಅನಂತಪುರದಲ್ಲಿ ಲೀಲಾವತಿಯು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಮಾಯವಾದುದನ್ನು
 ಕುರಿತು ಎಲ್ಲರೂ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆದರೆ ಅವಳು
 ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಳೆಂಬುದು ಮಾತ್ರ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು. ಮನೆ
 ಯಲ್ಲಾದರೂ ಅವಳ ತಾಯಿಯ ವ್ಯಸನಕ್ಕೆ ತುದಿನೊದಲಿರಲಿಲ್ಲ.
 ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನರಿತ ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೆಲ್ಲರೂ ಆಕೆಗೆ ಬಂದ ದುರವಸ್ಥೆ
 ಯನ್ನು ನೋಡಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡಲಾರಾಭಿಸಿದರು. ಈ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ

ವೀರನಾರಾಯಣನು ಮೂಲಕಾರಣನಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಊರಿನವರ
ರೈಲ್ಯರೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ರೇವಿನಾ ಬಾಯಲ್ಲಿವಾತ್ರ ಆಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.
ಅನಂತಪುರದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿದ ವೀರನಾರಾಯಣನಿಗೆ
ವಿಸ್ತುಂಟಾಗಲೆಂದು ಹಾರೈಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಬಾದು ನಿನ ಬೆಳಗಿನಜಾವದಲ್ಲಿ ವಿನಯಕುಮಾರನು ಲೀಲಾವತಿ
ಇರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬೀದಿಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ
ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಲೀಲಾವತಿಯು ಮಾಯವಾದುದರಿಂದ ವಿನ
ಯನಿಗೆ ಆಹಾರವಿಲ್ಲ, ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ, ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಶಾಂತಿಯೆಂಬುದೇ
ಇಲ್ಲ. ವಿನಯನು ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದವನಂತೆ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರ
ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಆ ಸಮಯಲ್ಲಿ ಕರಾಳನು ವಿನಯನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ
ಬಾದು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ— ವಿನಯ ! ಇದೇನು ? ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ
ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆ ? ಎಂದನು.

ವಿನಯ— ಮಹಾಶಯ ! ತಾವು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋರಬಿ ?

ಕರಾಳ— ಹೋಗುವುದೆಲ್ಲಿಗೆ ? ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು.

ವಿನಯ— ವಿನಸ್ಪಣೆ ? ಸನ್ನಿವೇಶನಾಗಬೇಕು ?

ಕರಾಳ— ವಿಶೇಷವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ವೀರನಾರಾಯಣರಾಯರ
ಕುಮಾರರು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದಿರುವರು. ಅವಕಾಶಮಾಡಿ
ಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ನನ್ನ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರಬೇಕು.

ವಿನಯ— ತಮ್ಮ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬರುವುದಕ್ಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ.
ಕೊಂಚಕೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಬಾದುನೋಡುವೆನೆಂದು ಶ್ರೀಕುಮಾರರಿಗೆ
ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಕರಾಳ— ನಿನ್ನು ಈಗಲೇ ಬಾದು ನೋಡಬಾರದೇತಕೆ ?
ನಿನಗೇನು ಚಾಕರಿಯೇ ಚಾಕರಿಯೇ ? ದೊಡ್ಡವರು ಚಿಕ್ಕವರು
ಎಂಬ ತಾರತಮ್ಯವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

ಈ ವ್ಯಾಜವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ವಿನಯನು ವಿರಾಜೇಶದಿಂದ ಹುಬ್ಬುಗುಟ್ಟು ಹಾಕಿಕೊಂಡು—ಕರಾಳರಾಯರೆ ! ಈ ಊರಿಗೆ ನೀವೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರು. ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲರೂ ನಿಮ್ಮ ಪರಿಚಾರಕರು, ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನಿರಿಗೆ ನಿಂತು ಮಾತನಾಡುವಿರಿ. ತಡಮಾಡದೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಿರಿ. ನನ್ನೊಡನೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದರಿಂದ ನೀವು ಕಸಕ್ಕಿಂತಲೂ ! ಕಡೆಯಾಗಬೇಕಾದೀತು, ಎಂದು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡಿಬಿಟ್ಟನು.

ಕರಾಳನು ಬಂದು ಮಾತನ್ನು ಆಡದೆ ಬಂದದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಹೊರಟು ಹೋದನು. ವಿನಯನೂ ಬೆಳಗಾದಕೂಡಲೆ ಕರಾಳನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳಬಿನ್ನನಾಗಿ ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗುವುದರಲ್ಲಿದ್ದನು. ಆಗ ತನ್ನ ಪಕ್ಕದ ಮನೆಯ ಹುಡುಗಿ ಯೊಬ್ಬಳು ಅವನ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಂದು ಬಂದು, ಕಾಗದವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ವಿನಯನು ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿದನು.

ಪತ್ರ.

ಉನ್ನತ್ತ ರಾಘವನ ಪರಾಮರ್ಶದಿಂದ ಶೀಲಾವತಿಯು ಬದ್ಧಳಾಗಿರುವಳು. ಅವಳಿರುವ ಸ್ಥಳವು ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ನನಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹುಡುಕಿನೋಡಿದರೆ ಶೀಲಾವತಿಯು ಸಿಕ್ಕುವಳು. ಧೈರ್ಯಗಡಬೇಕಾದ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

ಈ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣನಾದವನಾರೆಂಬುದನ್ನು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು. ಆತನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನೀವು ವಿಪತ್ತನ್ನು ಬಯಸಕೂಡದೆಂದು ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ. ನಾನಾರೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಅಪ್ರಕೃತವಾದುದು.

ನನಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗದಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ನೀವು ಈ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿದ ಕೂಡಲೆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು. ಇತಿ—

ವಿನಯನು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದ ಕಾಗದವನ್ನು ಓದಿದನು. ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ಬರೆದವರ ಹೆಸರಿಲ್ಲ, ಬರವ ತಾರೀಖಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟುವರ್ತಮಾನವು ತಿಳಿದಕೂಡಲೆ, ವಿನಯನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಆಕಾಶನೇ ಕಳಚಿ ಬಿದ್ದಂತಾಯಿತು. ವಿನಯನು ಆವಾವುದನ್ನೋ ಯೋಚಿಸುತ್ತಾ ಮನಗೆಬಾದು ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದನು. ತಂದೆಯಾದ ಅನಂತರಾಮನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಏನೇನೋ ಆಲೋಚನೆ ಮಾಡಿದನು. ಅದರೆ ವಿರಸಾರಾಯಾನ ಮುಂದೆ ಯಾವುದೂ ಸಾಗದು. ಅನಂತನು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು—ಮಗು! ಲೀಲಾವತೀಗುನ್ನು ಈ ಪೂರಿಸಿದ ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿರಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುವುದು. ವಿರಸಾರಾಯಾನನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬಂದಾ ನೊಂದು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯೇ ಲೀಲೆಯು ಬದ್ಧಳಾಗಿರಬೇಕೆಂಬ ಸಂಭವ ವಿರುವುದರಿಂದ, ನಾವು ಸಂಧಾನಮಾಡಿದರೆ ಆಕೆಯು ಸಿಕ್ಕಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ತೊಂದರೆಗಳೂಟೆದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ವಿನಯನು ಕೇಳಿ-ಹೇವಿತಃ! ತಾವು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ನಾನೀಗಲೆ ದೇವಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪೋಲೀಸಿಗೆ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಅಲ್ಲಿನ ಪೋಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಯು ಪತ್ತೆದಾರಿಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ನಿಸ್ಸೀಮನಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ದುಷ್ಕರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯತೀಯನೆನಿಸಿರುವನು ವಿರಸಾರಾಯಾನ ಅತ್ಯಾಚಾರವ ವಿಷಯ ನನಗಿರಲಿ, ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಅನಂತರಾಮನು ದೇವಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ವಿನಯನಿಗೆ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಕೂಡಲೆ ಯಾನವು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲ

ಮೂರುಗಂಟಿಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಿನಯನು ಯಾನದಲ್ಲಿ ಕಳಿತು
ಕೊಂಡು ದೇವಪುರದ ಕಡೆ ತೆರಳಿದನು.

ಅನಂತಪುರಕ್ಕೂ ದೇವಪುರಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ
ಸರೋವರವಿರುವುದು. ವಾಹಕರು ಆ ಸರೋವರದ ಬಳಿಗೆಬಂದು,
ಯಾನವನ್ನು ಬಂದು ಗಿಡದಕೆಳಗೆ ಇಳಿಸಿ ನೀರಿನಕಡೆಗೆ ತೆರಳಿದರು.
ವಿನಯನು ಪಾಲ್ಕಿಯಿಂದ ಹೊರಗೆಬಂದು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಭಯಂಕರ
ವಾಗಿಯೂ ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು
ನೋಡುತ್ತಾ ಪಾಲ್ಕಿಯನ್ನು ಬರಗಿಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ಆ ಕೂಡಲೆ
ಯಮಕಿಂಕರನಂತಿದ್ದ ಕೃಷ್ಣಕಾಯನಾದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು
ಹಿಂದೆ ಬಂದುನಿಂತು ತನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ದಸ್ತದೊಣ್ಣೆಯಿಂದ
ವಿನಯನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಬಲವಾದ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ಹಾಕಿದನು. ಗುಡಿ
ಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದಪೆಟ್ಟು ತಗಲಿದ ಕೂಡಲೆ, ವಿನಯನು ಜ್ಞಾನತಪ್ಪಿ
ನೊಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ವೃತ್ತುವಿನ ಯಾವಯಾವ ಲಕ್ಷಣ
ಗಳೂಂಟೋ ಅವುಗಳೆಲ್ಲ ಶೂ ಬಾದರ ಮೇಲೆಂದು ಕಾಣಿಸಲಾರಂಭಿ
ಸಿದವು. ಹತ್ಯಾಕಾರಿಯು ಈ ಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ವಿನಯನು
ಸತ್ತು ಹೋದನೆಂದು ತಿಳಿದು ಒಂದು ಘೋರ ಅಲ್ಲಿನಿಲ್ಲದೆ ಪಲಾಯನ
ಮಾಡಿದನು. ವಿನಯನು ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವ
ಸಂಗತಿಯು ವಾಹಕರು ಆದಿಯಾಗಿ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ

ಕಾಲದೇವನ ಕುಟಿಲವಾದ ನಿಯಮವನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ
ಭೇದಿಸಬಲ್ಲರು? ಮಾನವ! ನೀನು ಯಾತಕ್ಕಾಗಿ ಅಹಂಕಾರಪಡುವೆ?
ನಿನ್ನ ಸಮುತ್ತವಾದ ಮಮತಾಹಂಕಾರಾದಿಗಳಿಗೆ ಮೂಲಸ್ಥಾನ
ವಾದ ಪ್ರಾಣದಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ದೇಹವು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಸಂಸ
ತ್ತೆಂದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಹೋಯಿತೆ? ನೀನು ಆಶೆಯೆಂಬ ಚಕ್ರ
ದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಾರೆ? ನೀನು ಮಾಡುವ

ಮೋಸವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ನಿನ್ನ ಜೀವನವು ವಿನಾಶನಾಗದೆ ಕಲ್ಪಾಂತದ ವರೆಗೂ ಇರುವುದೆಂದು ತೋರುವುದಲ್ಲ ! ಇದೊತಹ ಭ್ರಾಂತಿ ! ಕ್ಷಣಿಕವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ವಿನೇಕಿಗೂ ಅವಿನೇಕಿಗೂ ಶಾಶ್ವತ ಬುದ್ಧಿಯಿರುವುದು ಆವುದರ ಮಹಿಮೆಯೋ ನಾವು ಕಾಣುವೆವು. ವಿಶ್ವವಿಧಾತನ ಬುದ್ಧಿ ಕಾಶಲದಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಮೋಹಪಾಶವು ಮಾನವಕುಲದ ಸಂಸಾರಿಕವಾದ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ಪಾಶವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹ, ಆನಂದ, ಆಶಾ, ಸುಖ, ದುಃಖ, ಯಾವುದೂ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೇ ಮನುಷ್ಯ ! ಈ ಮೋಹಪಾಶವು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನೀನು ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನು ಬದ್ಧಾಡುತ್ತಿದ್ದೆಯ ? ಈ ಕರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀನು ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ತಾಪತ್ರಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದೆಯ ? ದುಃಖರಾಶಿಗಳಾದ ತುಂಬಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ನಿಲ್ಲಲು ಇಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದೆಯ ? ಮೋಹವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಪಿತೃರ್ಷಿತವಾದ ಸಂಸತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಾದಿರಿಗೆ ಜಗಳವೆಲ್ಲಿ ? ಹಣದ ಆಶೆಗಾಗಿ ಬಡವನಿಗೂ ಭಾಗ್ಯವಾತನಿಗೂ ದ್ವೇಷಾಸೂಯಗಳೆಲ್ಲಿ ? ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಗೂಡೆ ಹೊಡೆದಿರಲ್ಲಿ ಅವರಾಗವೆಲ್ಲಿ ? ನರಹಕ್ಕಿಯೆಲ್ಲಿ ? ಕಳ್ಳತನವಾದರೂ ಎಲ್ಲಿ ? ಮೋಹಪಾಶವೆಂಬುದು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿನ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನು ಏಕತ್ರ ಪೋಣಿಸಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿರುವ ಸೂತ್ರವು. ಈ ಸೂತ್ರವು ಯಾರಿಂದಲೂ ಭೇದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವು.

ವಿನಯನು ಹೊದಾತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿರುವನು. ಲೀಲಾವತಿಯೆಲ್ಲಿ ? ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ವಿನಯನು ಈ ವಿಪತ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದನೋ, ಅಂತಹ ಲೀಲಾವತಿಯೆಲ್ಲಿ ? ಸ್ನೇಹಮಯನಾದ ತಂದೆಯೆಲ್ಲಿ ? ಪರಮಶಕ್ತನಾದ ಉನ್ಮತ್ತರಾಘವನೆಲ್ಲಿ ? ಈ ಯವಸ್ಥೆ

ಯು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಮೆನು. ಈಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶತ್ರು ಮಿತ್ರರಿಲ್ಲ, ದ್ವೇಷಹಿಂಸಾಹಿಗಳಿಲ್ಲ, ಮಂಚನೆಯಿಲ್ಲ, ಪ್ರಣಯವಿಲ್ಲ, ಮಮತಾ ಹಂಕಾರಗಳಿಲ್ಲ, ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಸಿನ್ಯತ್ತಿಗಳಿಲ್ಲ. ವಿನಯನು ಅಚ್ಚೇತನನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವನು. ಈತನ ವಿಸತ್ತನ್ನು ಯಾರೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ, ಯಾರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮೀಯರು ಬಂದು ನೋಡಿ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸಿ ಹಾಯ್ ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಿದವರೇ ಇಲ್ಲ.

ವಿನಯನು ಭೂಗತವಾದ ಎಷ್ಟೋ ಹೊತ್ತಿನನ್ನೇಲೆ ವಾಹಕರು ಬುಲೆಬ್ಬಿರಾಗಿ ಪಾಲಕಿಯ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ನೋಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಗಡಗಡ ನಡುಗಿದರು. ತಮಗೆ ಅಪಾಯವು ಎಲ್ಲಿ ಬರುವುದೋ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ವಿನಯನ ವ್ಯತಪ್ರಾಯವಾದ ದೇಹವನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿಟ್ಟು ವಿಕೃತವಾಗಿ ಓಡಿಹೋದರು.

ಪ್ರಾಣಭಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾದ ಭಯವು ಮಾನವನಿಗೆ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾವಿಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಆರನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಸಾಯಂಕಾಲ ಸುಮಾರು ಐದು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವೀರನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ಮನೆಯ ಜಗಲಿಯನ್ನೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿತವಾಗುವ ಸಮಸ್ತರನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಕಂಡಕೂಡದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ವರ್ಣನೆಮಾಡಿ ಪಾಠಕರನ್ನು ಬೇಸರಪಡಿಸಲಾರೆವು. ವೀರನಾರಾಯಣನು ಐವತ್ತುವರ್ಷದ ಕೃಷ್ಣವರ್ಣವುಳ್ಳ ಸ್ಥೂಲಕಾಯನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಆತನು ಜಗಲಿಯನ್ನೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿರುವಾಗ, ಅನಂತರಾಮನು ಅಲ್ಲಿಗೆಬಂದು ಸೇರಿದನು. ವೀರನಾರಾಯಣನು ಅನಂತರಾಮನನ್ನು ತಕ್ಕ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಡನೆ

ಬರವಾಡಿಕೆಗೊತ್ತು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಆಸನದಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು. ಬಳಿಕ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಂಭಾಷಣೆಯು ನಡೆಯಿತು.

ವೀರಸಾರಾಯಣ—ಅನಂತನುಹಾಶಯ! ತಾವು ದೊಡ್ಡಮನಸ್ಸುವಾಡಿ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂದುವಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಪರಮಾಘನನು.

ಅನಂತರಾಮ—ನಾನು ತಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದೆನು. ತಮ್ಮ ಕುಮಾರರು ಆರೋಗ್ಯವಷ್ಟೆ ?

ವೀರ—ಏನು ಆರೋಗ್ಯವೋ ! ಆ ಮಗುವು ಜಯನಗರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಂದಾಗಿನಿಂದಲೂ ಅವನಿಗೆ ಆವುದಾದರೊಂದು ರೋಗವು ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು. ಇದೆಲ್ಲವೂ ನವೀನಕಾಲದ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಫಲವೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಅನಂತ—ತಾವು ಹೇಳುವುದು ನಿಜ. ಈ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ನಮ್ಮ ಆರ್ಯಧರ್ಮವೇ ಲುಪ್ತವಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು. ಹೀಗಾಗಬೇಕಾದುದು ದೈವೇಚ್ಛೆ. ತಾವು ಕುಮಾರರನ್ನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ವೀರ—ನನ್ನ ಯತ್ನವೇನಿರುವುದು ? ಈಗಿನಕಾಲದ ಹುಡುಗರು ಹಿರಿಯರವಾತನ್ನು ಅಸ್ವಾಗಿ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನಾನೇನಾದರೂ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ವಾತನಾಡಿದರೆ, ನಾವು ಕಂಡುಕೇಳದ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಏನೇನೋ ಹೇಳಬಿಡುವರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಸುಮ್ಮನೆರಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಅನಂತ—ಹುಡುಗರು ನಮ್ಮವಾತು ಕೇಳಿದರೆ ಕೇಳಲಿ, ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಬಿಡಲಿ. ಅವರ ರೋಗವನ್ನಾದರೂ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಮಾಡಬೇಕಾದುದು ನಮ್ಮ ಧರ್ಮ. ತಮಗೆ ದೇವರು ಏನನ್ನು ಕಡಮೆಮಾಡಿರುವನು ? ಎಲ್ಲವೂ ಹಣದಮೇಲೆ ಬರುವುದು.

ವೀರ—ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಹಣವನ್ನು ವೈದ್ಯರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟೆರು
ವೆನು. ಆವುದರಿಂದಲೂ ಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಅನಂತ—ಹಾಗಾದರೆ ಆತನ ನಡತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರ
ವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುವುದು.

ವೀರ—ನುಹಾಶಯ ! ನನ್ನ ಮಗನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ
ಪಡಲು ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಅವನ ನಡೆನುಡಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುವು. ಅವ
ನಂತಹ ಹುಡುಗರು ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು.

ಅನಂತ—(ಸ್ವಗತ) ನಿನ್ನ ತಲೆ. ನಿನಗೆ ವಯಸ್ಸು ಬಂದದ್ದು
ಕತ್ತೆಗೆ ವಯಸ್ಸು ಬಂದದ್ದು ಎರಡೂ ಬಂದೇ. (ಪ್ರಕಾಶ) ಈ
ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಜನಗಳು ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನೇನೋ ಆಡಿಕೊಳ್ಳು
ವರು ಬಂದೆರತು ಸಲ ನಾನೂ ಕೇಳಿರುವೆನು. ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ,
ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದಿರುವುದು ಬಳೈಯದು.

ವೀರ—(ಕೋಪದಿಂದ) ನನ್ನ ಮಗನಮೇಲೆ ಇಲ್ಲದದೋಷ
ವನ್ನು ಆರೋಪಿಸಲು ತಾವು ಬಾದಂತೆ ಕಾಣುವುದು. ಅವನು
ಮಾತಬಾರದ ತಪ್ಪೇನು ? ಹೇಳಿರಿ ನೋಡೋಣ.

ಅನಂತ—ಲೀಲಾವತಿಯು ಮಯವಾದ ಸಂಗತಿ ತಮಗೂ
ತಿಳಿದಿರಬಹುದು.

ವೀರ—ತಿಳಿಯದೇ ಏನು ?

ಅನಂತ—ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗ, ಕರಾಳರಾಯ, ಇವರಿಬ್ಬರೂ
ಕಾರಣರು.

ವೀರ—(ಹುಬ್ಬುಗುಟ್ಟಿ) ಏನು ಹೇಳಿದಿರಿ ? ಅನ್ಯಾಯದ
ಮಾತನ್ನಾಡಬೇಡಿರಿ. ಇಂತಹ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಆ ಮಗು
ನಿಗೇ ಧೈರ್ಯವೆಲ್ಲಿಯದು ?

ಅನಂತ—ಕನ್ನಡ ಭೈರವೇ ಭೈರವ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯವನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದ ಅವರಿಗೆ ಭೈರವೆಲ್ಲಿಯದು ?

ವೀರ—ಹುಡುಗರು ಬಂದೊಂದು ವೇಳೆ ತಪ್ಪುಮಾಡುವುದುಂಟು. ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ದೊಡ್ಡವರೇ ಕಾರಣರೇ ? ಮಕ್ಕಳು ತಪ್ಪುಮಾಡಿದರೆಂದು ಅವರನ್ನು ಕೊಂದು ಬಿಡುವುದಕ್ಕಾದೀತೆ ?

ಅನಂತ—ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಪುತ್ರರು ಯಾವಾಗಲೂ ಮಕ್ಕಳೇ ಅಪುದು. ತಾವು ಮಗುವೆಂದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸುವಿರಿ. ಇತರರು ಆತನ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಸಹಿಸಬಲ್ಲರು ? ತಾವು ಮಗುವೆಂದು ಉದಾಸೀನವಾಡದೆ ತಕ್ಕ ಬಂದೋಬಸ್ತು ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇತರರು ಎಂದಾದರೊಂದು ದಿನ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರ ಮಾಡದಿರದು.

ವೀರ—(ನಿಡಿಮಿಡಿಗುಟ್ಟುತ್ತೆ) ಇತರರು ನನ್ನ ಮಗುವಿನವೇಲೆ ಕೈಮಾಡುವಷ್ಟು ಧೀರರೇ ? ಅವರು ಮಾಡುವುದೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಲಿ, ನಾನು ಈ ಗೊಡ್ಡುಬೆದರಿಕೆಗೆ ಹೆದರತಕ್ಕವನಲ್ಲ.

ಅನಂತ—(ನಿರನಾಗಿ) ತಾವು ಹೆದರತಕ್ಕವರಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ರಾಯರೆ ! ಅಧಮವು ಎಷ್ಟು ದಿನ ಆಡಗಿಬಲ್ಲದು ? ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಪಾಪಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರವನ್ನು ಬಹುಕಾಲ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ತಾವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪವಾಡದೆ, ನಿಮ್ಮ ಮಗನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಹೇಳಿರಿ. ಪ್ರಕೃತ ಲೀಲಾವತಿಯು ಎಲ್ಲಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಳು ? ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸೋಣಾಗಲಿ.

ವೀರ—(ಎದ್ದುನಿಂತು) ತಾವು ಬಂದಿರುವುದು ನೋಡಿದರೆ ಏನೋ ಅನರ್ಥವಿರುವುದೆನು ತೋರುವುದು. ನನ್ನ ಗೌರವದಮೇಲೆ ನಿಮಗೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿರುವುದಾಗಿ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಅನಂತ—ನಿಮ್ಮ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯೇನಿರುವುದು ? ದುಷ್ಟ

ರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕಾದುದು ಅಧರ್ಯವಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಗ್ರಹಪಡಿದರೆ ಏನಾಗುವುದು ?

ವೀರ—ಮಹಾಶಯ ! ತಾವು ದಯಮಾಡೋಣಾಗಲಿ. ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿಸೆನು. ನಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದವರು ಕೊಬ್ಬಿರುವರು. ಈಗಲೇ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಾಸನಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮುಂದೆ ನನಗೆ ಉಳಿಬಾಳಿಲ್ಲ. ಅನಂತರಾನು ಮಹಾಶಯ ! ತಾವು ದಯಮಾಡೋಣಾಗಲಿ.

ವೀರನಾರಾಯಣನು ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಹೇಳುತ್ತ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದನು ಅನಂತರಾಮನು ರಾಯರಿಗೆ ಕೋರಪಬುದಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಮನಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ವೀರನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರಕೊಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನನೊಂದವನಾಗಿ, ಅನಂತನು ಮನೆಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು ಆಗ ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಬುಬತ್ತ ಗಂಟೆ ಹೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಅನಂತನು ಛೋಜನವನ್ನು ತಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಮಂಡದಮೇಲೆ ಮಲಗಿದನು. ಎಷ್ಟುಹೊತ್ತಾದರೂ ಇತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡೇ ಏನೇನೋ ಯೋಚಿಸಿದನು. ಬಂದೊಂದುವೇಳೆ, ವಿನಯನೆಲ್ಲಿ ? ಲೀಲಾವತಿಯೆಲ್ಲಿ ? ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಈಗ ಎಲ್ಲಿರುವರು ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸುವನು. ಬಂದೊಂದುವೇಳೆ, ವೀರನಾರಾಯಣನು ನ್ಯಾಯವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೂ, ಯುಕ್ತವಿರುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಕೆಲಸಮಾಡಿ ಜನರಿಗೆ ಕೊಂದರೆ ಕೊಡುತ್ತಾನಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತೀಕಾರವಿಲ್ಲವೆ ? ಅವನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಮುರಿಯುವುದರ ದಿನಕಳೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ ; ಉದಾಸೀನರಾಗಿರೋಣವೆಂದರೆ, ಅವನ ಹಾವಳಿಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಮಹಾಕಷ್ಟ. ಬಂದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಬರಲಿ. ದುಷ್ಟನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಮಾಡದೇ ಬಿಡುವುದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ, ಎಂದು

ಯೋಚಿಸುವನು. ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿಯು ದೂರ ತೊಲಗಿತು.

ಮನೆಯ ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಹೆಚ್ಚೆರಡುಗಂಟೆ ಹೊಡೆಯಿತು. ಪ್ರಕೃತಿಯು ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿರುವುದು. ಮಾರುತನು ಸುಯ್ಯ ಎದು ಬೀಸುತ್ತಿರುವನು. ಚಂದ್ರನು ಬಂದೊಂದುವೇಳೆ ಮೇಘಖಂಡಗಳಿಂದ ಮರೆಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತಲೂ, ಬಂದೊಂದುವೇಳೆ ಬಿಡಲ್ಪಡುತ್ತಲೂ ಗಗನಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಾ ಸ್ಪಷ್ಟಿಮದಕಡೆ ತೆರಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಗಿಡಗಳಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿಗಳ ರಕ್ತೆಗಳ ಕಬ್ಬವು ಮಾತ್ರ ಆಗಿಂದಾಗ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಶಾಂತತೆಗೆ ಭಾಗವನ್ನಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಜನರಲ್ಲರೂ ದಿನದಲ್ಲುಗಟಾದ ಪರಿಶ್ರಮವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ವಿಶ್ರಾಂತಿಸುವ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಅನಂತರಾಮನು ಮಾತ್ರ ಸಿದ್ಧಾಭಾವದಿಂದ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಾಡುತ್ತಿದ್ದನು.

ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಇದೇತಪ ವಿದತ್ತು ? ಅನಂತರಾಮನ ದನವ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ, ನೀರಿನ ಮನೆ, ಅಡಿಗೆಯ ಮನೆ, ಉಗ್ರಾಣ, ಮೊದಲಾದ ಮೆಲ್ಲ ಧಘಘಘ ಉರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಹೆಗಸರ ಮಕ್ಕಳ ಚೇರತ್ತಾರಧ್ವನಿಯು ಗಗನವನ್ನೆತ್ತಿತು. ದನಕರುಗಳು ಕಟ್ಟಿ ಹಾಕಿದ್ದ ಗೂಟಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ದಿಕ್ಕಾಸಾಲಾಗಿ ಓಡಿ ಹೋದುವು. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲೂ ಇರುವ ಗಿಡಗಳಮೇಲಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಪ್ರಾಣಭಯದಿಂದ ಚಿಲಿಪಿಲ ಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತಾ ದೂರ ಹಾರಿ ಹೋದುವು. ನಾಯಿಗಳು ಬೊಗಳವವು. ಈ ಕೋಲಾಹಲವನ್ನು ನೋಡಿ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದವರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದು ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಆರಿಸುವ ಯತ್ನಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಜನರ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬೆಂಕಿಯು ಆರುವ ಸಂಭವವಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲರೂ ನಿರಾಶರಾಗಿ ದೂರ ಸರಿದುನಿಂತರು.

ಕೊಂಚಕಾಲವೆನ್ನುವುದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ಅನಂತರಾಮನ ಮನೆಯು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗಿಹೋಯಿತು. ಬುದ್ಧಿವಂತರೊಬ್ಬರೂ ಅನಂತರಾಮನ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿಗೋಳಿಡುತ್ತಾ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿದರು.

ಅನಂತರಾಮ ಮಹಾಶಯ ! ಸಾಧುವಾದ ನಿನಗೆ ಇಂತಹ ದಾರುಣವಾದ ವಿಸ್ತೃತಗುಟಾಗಬಹುದೇ ? ಮೂರ್ಖನಾದ ವೀರನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನೀನು ಉಪದೇಶಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದೇ ? ನೀನು ಮಾಡಿದ್ದು ತಪ್ಪೆಂದು ನಾವೆಂದಿಗೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಧರ್ಮಪರಾಯಣನಾಗಿರುವೆ. ನಿನಗೆ ಪದೇ ಪದೇ ಅನರ್ಥಪರಂಪರೆಗಳಂಟಾದರೂ ಅನಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸುಖವುಂಟು. ನಿನ್ನ ಮನೆಯು ಈಗ ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾದರೂ, ನಾಳೆ ನಿನಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಮನೆಯು ಸಿಕ್ಕುವುದು. ಆದರೆ ಮಹಾಪ್ರಸಾದದ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಜಾರಿಬೀಳುವ ಅಶ್ರುಬಿಂದುಗಳು ಲೋಕಕತ್ರವಾದ ವೀರನಾರಾಯಣನನ್ನು ಅವನ ಪರಿಸಾರವನ್ನೂ ಅಗಾಧವಾದ ನರಕಕೂಪದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿ ಬಿಡುವವು. ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನು ಮಿತಿಮೀರಿದ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಸಹಿಸನು. ಅನಂತರಾಮ ! ನಿನಗೆ ಮುಗಳವಾಗಲಿ.

ವಿಳನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಕಾತ್ಯಾಯನೀ ನದಿಯು ಪ್ರವಹಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಅದರ ವಕ್ಷದ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಹಡಗು ನಿಂತಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವಿಕರು ಸಿದ್ಧರಾಗಿದ್ದರು. ಹಡಗು ಇನ್ನೂ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ರಾತ್ರಿಯ ಗಾಢವಾದ ಅಂಧಕಾರವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಬಬ್ಬ ಯುವಕನೂ ಬಬ್ಬ ಯುವತಿಯೂ ಹಡಗಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ

ಬಂದರು. ಯುವಕನು ತನ್ನ ಎಡದಕ್ಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣಸಾಮಗ್ರಿಯೆ
ಬಂದು ಬಿಡಲವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಬಲದಕ್ಕೆಯೊಡ ಯುವತಿ
ಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಯುವಕನು ಮೊದಲು
ಹಡಗನ್ನೇರಿದಬಳಿಕ ಯುವತಿಯನ್ನು ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಹಡ
ಗಿನೊಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ತನಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಬಂದು ಕಿರುಮನೆ
ಯೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ನಾವಿಕರು ಹಡಗನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆ
ಯಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಯುವಕನು ಗ್ರಾಮದಕಡೆ ತನ್ನಕಡೆಯ ದೃಷ್ಟಿ
ಯನ್ನು ಬಿಡಿ ಉಸು ಎದು ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ
ಯುವತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಪ್ರಿಯೆ! ಜನ್ಮಭೂಮಿಯನ್ನು ತ್ಯಾಗ
ಮಾಡುವಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಮನೋವೇದನೆಯನ್ನು ನೋಡಿದೆಯೆ?
ಎಂದುಸಾರಿದನು.

ಯುವತಿ—ನಾಥವ! ತನ್ನ ಸಮಸ್ತ ಕ್ಲೇಶಕ್ಕೂ ನಾನೇ
ಕಾರಣಳು. ಭಾಗ್ಯಹೀನೆಯಾದ ನನಗೆ ತಾವು ವಿಷಮಾಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ
ತನ್ನ ಚರಣಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೊಡೆಣೆಯಿತು.
ನಾನೇನೋ ಧನ್ಯಳಾದೆನು; ತಮಗೆಮಾತ್ರ ಸನ್ನಿಹ ಪರಿಪರಿಯಾದ
ಕ್ಲೇಶವು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿರುವುದು.

ಮಾಧವ—ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಿ, ರಾಧೆ, ನೀನು ಈರಿತಿ ಮಾತನಾ
ಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗುವುದು. ನಿನ್ನ
ಕೃಪಿಹಿದು ಈ ದಾಸನು ಧನ್ಯನಾಗಿರುವನು. ನಿನ್ನ ದೇವೀಮೂರ್ತಿ
ಯನ್ನು ನಾನು ಆರಾಧಿಸುವುದರಿಂದಲೇ, ನನಗೆ ಆನಂದ, ಉತ್ಸಾಹ,
ಆಶೆ, ಪ್ರಿಯಕ್ಕೆ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಇರುವುವು. ರಾಧೆ! ನಿನ್ನನ್ನು ವಿವಾಹ
ವಾದ್ದರಾದಲ್ಲಿ, ನಾನು ಈ ಸಂಸಾರಸೆಂಬ ಘೋರಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ
ಬದ್ಧಕಂಕಣನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವುದು. ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ನನಗುಂಟಾ
ಗುವ ಯಾತನೆಯನ್ನು ನೀನಿರುವಾಗ ನಿನ್ನಿದಿರಿಗೆ ವರ್ಣನೆಮಾಡಲು

ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ನೀನು ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕುತ್ತೂ ಮಂಗಳಮಯಿಯಾದ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವತೆ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನನ್ನಿಂದ ನನಗೆ ತೊಂದರೆಯೆಂದರೇನು ?

ರಾಧಾ—ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಭಾವಿಸುವುದು ನನ್ನ ಪೂರ್ವಜಿತಪ್ರಾಣ್ಯನಿಶೇಷವೇ ಸರಿ. ತಾವು ನನಗಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮ ಪಟ್ಟಿರಿ, ಎಷ್ಟು ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಿದಿರಿ ; ಎಷ್ಟು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಿರಿ. ಆದರೂ ಆದಾವುದನ್ನೂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವುದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯವೇ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು ತಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಾನು ಇಲ್ಲವೆ ಕ್ಲೋಶ ವನ್ನೇ ಕೊಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನನ್ನಿಂದ ತಮಗೆ ಸುಖವಾಗುವ ಯೋಗವು ನನ್ನ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆಯಬೇ ಇರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಪರಮನೀಚಳು. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ತಮಗೆ ಇನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವೆನು. ಜನರು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನಾಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಆಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಉಪಕ್ರಮಿಸಿದರು. ನನ್ನ ಮೌಠವು ಅಪವಿತ್ರವೆಂದೂ ಮಾತಾವಿತ್ಯಗಳು ಸಚ್ಚರಿತ್ರರಲ್ಲವೆಂದೂ, ನಾನು ಅಧ್ಯಮಹಿಳೆಯಲ್ಲ ವೆಂದೂ, ನಾನು ಭೋಗಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಸಿಮ್ಮನ್ನು ಕೂಡಿದವಳೆಂದೂ ಹೊರತು, ವಿಭವತ್ತಾಗಿ ವಿವಾಹಿತಳಾದ ಪಕ್ಷಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ, ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ತಾವು ಕುಲಹ್ಯತರೆಂದೂ, ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಆರಾಧ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವವರಿಗೆ ಜಾತಿಸೀತಿಗಳು ಉಪ್ಪ ವಾಗಿ ಹೋಗುವವೆಂದೂ, ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ತಮ್ಮ ನ್ನೂ ಪರಿವರಿಯಾಗಿ ಸಿದ್ಧಿಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ಕಿವಿ ಯಾರ ಕೇಳಿರುವೆನು. ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ನಿದಿಸುವುದಾದರೂ ನಿದಿಸಿ ಸಲಿ ; ನನ್ನಿಂದ ತಮಗೆ ನಿದಿಯು ಬಂದಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊರಗಬೇಕಾಗಿರುವುದು.

ಮಾಧವ—ಪ್ರಿಯೆ! ನಿನ್ನ ಕುಲಶೀಲಗಳನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು.

ಸ್ವಾರ್ಥಕಪದಾಯಾಣರಾಗಿಯೂ, ಪರೋತ್ಕರ್ಷಾಸಹಿಷ್ಣುಗಳಾಗಿ ಯೂ ಇರುವ ಅರಿವೇಕಗಳೆಸಿದ ಜನರು ಮನಬಂದಂತೆ ಬೋಗಳ ಕೊಳ್ಳಲಿ, ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಹೆದರತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ತೊಂದರೆಗೀಡುಮಾಡಿ ನನ್ನ ಜೀವನದ ಬಾಯಿಗೆ ಕಲ್ಲುಹಾಕಿದರು. ಹುಟ್ಟಿಸಿದ ದೇವರು ನನಗೆ ಗತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವಾಗ, ಸಾವು ಯಾರಿಗೂ ಹೆದರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಜನ್ಮಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಜೀವನಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆಯುಂಟಾದರೆ ಬೇರೆ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲವೆ? ದುಷ್ಟರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ದೂರವಾಗಿ ಪರಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬದುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಂದು ನಾನು ನಿನ್ನೆಡೆಗೆ ತೆರಳಿರುವೆ. ಕಾಪಿಡುವ ದೇವರು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕಾಪಿಡುವನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ವ್ಯಸನಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ.

ದಂಸತಿಗಳು ಈರೀತಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅರಣೋದಯವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟುಮೊತ್ತಿಗೆ ಹಡಗೂ ಬಂದು ದಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿತು. ಮಾಧವನು ನಾವಿಕರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕಾದ ಬಾಡಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಹಡಗಿನಿಳಿದನು. ಇಬ್ಬರೂ ಕಾಲುಮಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೊಂಚಮೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ರಾಧೆಯು ಬಂದು ಗಿಡದಕೆಳಗೆ ಯಾರೋ ಸತ್ತಂತೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯಪಟ್ಟವಳಾಗಿ ಮಾಧವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದರು. ಮಾಧವನು ದೇಹವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ರಾಧೆ, ಅಪರಿಚಿತನು ಮೃತನಲ್ಲ; ಮೃತಪ್ರಾಯನಾಗಿರುವನು. ಈಗ ಸರಿಯಾದ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯಾಗದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಈತನು ಬದುಕುವ ಸಂಭವವಿಲ್ಲ. ಎಸಲಾಗಿ, ರಾಧೆಯು — ಈಗ ಉದಾಸೀನರಾಗಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕಷ್ಟವಾದರೋ ಇದ್ದೇ ಇರುವುದು. ಹೇಗಾದರೂಮಾಡಿ

ಈ ಅಪರಿಚಿತನನ್ನು ಬದುಕಿಸಲು ಯತ್ನಮಾಡಬೇಕು, ಎಂದಳು.

ರಾಧಾಮಾಧವರಿಬ್ಬರೂ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಕೆಲಸದ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯುಕ್ತರಾದರು.

ಎ-ಟಿನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಮಾಧ್ಯಾಷ್ಟಮಿ ಎರಡುಗಂಟೆಯಾಗಿರುವುದು. ಸೂರ್ಯನು ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ತನ್ನ ತಾಪವನ್ನು ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಬೀರಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ತಪಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಬಿಸಲಿನ ಭೀತಿಯಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯೂ ಹೊರಗೆ ತಲೆಹಾಕಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆನಂದವಾಡಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರಿಷ್ಕಾರವಾದ ಮನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೇ ಮಲಗಿ ನಿವ್ರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಕೊಂಚದೂರದಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬ ಭಾವನನೋಹಿಸಿ ಯಾವ ಯುವತಿಯೊಬ್ಬಳು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅವನೊಬ್ಬನಿಗೆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಓದುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯೇ ರಾಧಾ. ರಾಧೆಯು ಬೇಸರವಿಲ್ಲದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಕೆಳಗಿಡಲು, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಸಿದ್ಧಭಾಗವಾಯಿತು. ಒಳಕೆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಎದ್ದು ಕುಳಿತು—ಅಕ್ಕ! ಬಹಳ ಹೊತ್ತಿನಿಂದಲೂ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿರುವೆಯೆ ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಧಾ—ಕುಳಿತಿರುವೆನು.

ವ್ಯಕ್ತಿ—ಅಕ್ಕ! ನಿನ್ನ ಸ್ನೇಹವೆಂಬುದು ದೇವಲೋಕದ ಸಾಮಗ್ರಿ. ನಾನು ದುಷ್ಟನ ಅಪೊತದಿಂದ ಸತ್ತುಹೋಗಿದ್ದೆನು. ನನಗೆ ಕೊಂಚ ಜ್ಞಾನಬಂದವೇಳೆ, ನಾನು ಆನಂದವಾಡಿಯಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿತ್ತು, ನೀನೂ ನಿನ್ನ ಯಜಮಾನನೂ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರೆಂಬುದಾಗಿತ್ತು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ರಾಧಾಬಾಯಿ ! ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಶ್ರಮವನ್ನು ನೀವು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ತಕ್ಕ ? ಆಹಾರವಿಲ್ಲ,

ದಿಗಳಲ್ಲದೆ ನೀವು ಬಹಳವಾಗಿ ಕಂಗೆಟ್ಟಿರುವಿರಿ. ನಾನೀಗ ಸುಖವಾಗಿರುವೆನು. ನನಗಾಗಿ ನೀವು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ರಾಧಾಬಾಯಿಯು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ತು ಬಿಟ್ಟಳು. ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಅಕ್ಕ! ನೀನು ಹೀಗೆ ಅಳಲು ಕಾರಣವೇನು? ಎಂದನು.

ರಾಧಾ—ನಿನಯ! ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪತಿಹೊರತು ನನಗೆ ಮತ್ತಾರೂ ದೇಹಾನುಬಾಧಿಗಳಿಲ್ಲ ನನಗೆ ತಾವೆಯಿಲ್ಲ, ತಾಯಿಯಿಲ್ಲ. ಅಕ್ಕತಂಗಿ, ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಮೊದಲೆಯಿಲ್ಲ. ನಾನಾದರೂ ನನ್ನ ಪತಿಯ ಆದರದಿಂದ ಪ್ರಾಣವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವೆನು ಲೋಕವಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಮಿಥ್ಯಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿರುವುದು. ಇಂತಹ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಅಕ್ಕ, ಅಕ್ಕ, ಎಂದು ಸುಬೋಧಿಸುವುದು ನೋಡಿದರೆ ನನ್ನ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಗುಣಮತವಾದ ಬಟ್ಟೆ ತಮ್ಮನೂ ಇರುವವೆಂದು ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗಿ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವು ಸುರಿಯುತ್ತಿರುವುದು.

ವಿನಯಕುಮಾರ—ಅಕ್ಕ! ಸಮಸ್ತ ಸಮಗುಣಗಳಿಗೂ ಆಕರವಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಮಿಥ್ಯಾಪವಾದವೆಂದರೇನು? ನನಗೆ ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ತೊಂದರೆಯುಂಟಾಗುವುದಾದರೆ, ನಾನು ಆ ವಿಷಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ.

ರಾಧಾ—ಲೋಕವೆಲ್ಲರೂ ಆಡುತ್ತಿರುವ ಮಾತನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವುದರಿಂದ ತೊಂದರೆ ಏನು? ನಾನು ನಿರ್ಮಾಪ್ಯಳಾಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಯಾವ ನಿಂದೆಯೂ ನನಗೆ ಬಾಧೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರದು.

ರಾಧೆಯು ಹೀಗೆಹೇಳಿ, ತನ್ನ ಪೂರ್ವವೃತ್ತಾಂತವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿನಯನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ವಿನಯನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟವನಾಗಿ—ಅಕ್ಕ! ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ವ್ಯಸನಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

ಭಗವಂತನು ಸಕೃಸಂಧನಾಗಿದ್ದು ಧರ್ಮವು ಲೋಕವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಾದರೆ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಭಯವಾವುದು? ದೇವರು ಸಮಸ್ತದೋಷವನ್ನೂ ದೂರಮಾಡಿ ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವನ್ನೂ ಒಡಿಸುವನು, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮತ್ತೆ—ಅಕ್ಕ! ನಾನು ಅನಾದನಾಡಿಯಲ್ಲಿರುವುದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಈಗ ನಾನು ಯಾರ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವೆನು? ನಿನ್ನ ಹಿಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ನಿಮಗೆ ಈಗ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಬಹಳ ತೊಂದರೆಯೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಹಣವನ್ನು ವೆಚ್ಚಮಾಡಿದ ಬಗೆಹೇಗೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಧಾ—ಇದೆಲ್ಲವೂ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ಉಂಟಾಯಿತೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಬಬ್ಬ ಮಹಾತ್ಮನು ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ನಮಗೆ ಸಹಾಯನಾಗದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನಾರ್ಗವೇ ಬೇರೆಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.

ಗಡದ ಕೆಳಗೆ ಮೃತಪ್ರಾಯನಾಗಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಂದೆವು. ಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಮಗೆ ವಿಶೇಷವಾದ ಯೋಚನೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೂ ನನ್ನ ಪತಿಯು ದೇವರ ಮೇಲೆ ಭಾರವಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆಬೀಡಿ ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಹೋದರು. ಆಗ ಮಹಾತ್ಮರೊಬ್ಬರು ಇದಿರಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಇನ್ನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಆ ಮಹಾತ್ಮರು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿನಗೆ ಆರೋಗ್ಯವಾದುದಿನ್ನಿಂದಲೂ ಅವರು ಮೊದಲಿನಂತೆ ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ.

ವಿನಯ—ಅಕ್ಕ! ಆ ಮಹಾತ್ಮರಾರು?

ರಾಧಾ—ಆತನ ವೆಸರು ಪುರುಷೋತ್ತಮರಾಯ. ಮಿಕ್ಕ ಸಂಗತಿಗಳು ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು.

ಹೀಗೆ ಸುಭಾಷಣೆಯು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಯಾರೋ ಬಳಗೆ ಬರುತ್ತಿರ.ವ ಶಬ್ದವು ಕೇಳಿಸಿತು. ರಾಧೆಯು ಹೊರಗೆನೋಡಿದಳು. ತನ್ನ ಪತಿ, ಪುರುಷೋತ್ತಮರಾಯ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೂಡಲೆ ರಾಧೆಯು ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋದಳು.

ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಮಾಧವನೊಡನೆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ವಿನಯನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಹತ್ತಿರ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಮಾಧವನು ವಿನಯನನ್ನು ಕೂರಿತು—ವಿನಯ ! ನಿನಗೆ ಪ್ರಾಣವಸಿತ್ತ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮರಾಯರು ಬಂದಿರುವರು, ಎದಕೂಡಲೆ, ವಿನಯನು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದೆದ್ದು ಪುರುಷೋತ್ತಮನಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ವಿನಯನಿಗೆ ಕಾಲೇಚಿತ್ತನಾದ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಮಾಡಿ,—ವಿನಯ ! ನಿನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆರೋಗ್ಯಲಾಭವಾಗಿರುವುದು. ಮುಂದೆ ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿರಬೇಕು ಇದ್ದೀಯೆ ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ವಿನಯನು—ನುಹಾಶಯ ! ತಮ್ಮ ಕೃಪೆಯಿಂದ ನಾನು ಬದುಕಿರುವೆನಾದ ದರಿದ್ರ, ನಾನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಚಿರಕಾಲ ಋಣಿಯಾಗಿರುವೆನು. ಈಗ ನಾನು ದೇವಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು.

ಪುರುಷೋತ್ತಮ—ನೀನು ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಬೇಕಾದ್ದಿಲ್ಲ, ಏತಕೆಂದರೆ—ನಾನು ನಿನಗೆ ಅಪರಿಚಿತನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯೂ ನಾನೂ ಮೊದಲು ಮೊದಲು ಬಹಳ ಸ್ನೇಹಿತರಾಗಿದ್ದೆವು. ಅನಂತರ ಬಾಯಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಕಲಪವಾಡಿದೆನು. ಅದುಮೊದಲು ನಾನು ನಾಚಿಕೆ

ಯೊಂದ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿ ಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನನ್ನ ತಪ್ಪು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ, ಮತ್ತೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯೊಡನೆ ಸದ್ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕಾಲವನ್ನು ಸಿರಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಈ ಅನುಕೂಲ ಕಾಲವು ನಿನ್ನಮೂಲಕ ಬದಗಬಂದುದರಿಂದ ನಾನೇ ಧನ್ಯನು. ಈ ಮಾತು ಹಾಗರಲಿ. ನನ್ನಿಂದ ನೀನು ಬದುಕಿರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಅದು ತಪ್ಪು. ಸಚ್ಚರಿತ್ರರಾದ ಉದಾರಶೈಲಿಗಳಾದ ರಾಧಾವಾಧವರು ನಿನಗೇನಾದಿರಲಿ ಉಪಕಾರ ಚಿರಸ್ಮಣೀಯನಾಗಿರುವುದು. ಅವರು ಯತ್ನಮಾಡದಿದ್ದರೆ ನೀನು ಬದುಕುವ ಸಾಧನವೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರಬೇಕು.

ವಿನಯ—ವೇದತಾಸ್ತರೂಪರಾದ ರಾಧಾನಾಥವರ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆಬಾಳದು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಾನವರಿಗೆ ಯಾವಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ನನ್ನ ಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸಲಿ. ಆದರೆ ಅವರಪೋಷೆ ಬುದಿರುವ ತೋಕವನೂ ಜದ ಮಿಥ್ಯಾಪವಾದವನ್ನು ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ವ್ಯಾಕುಲವಾಗಿರುವುದು. ಆದನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡುವ ಬಗೆಗೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕೇವಲ ಆತುರನಾಗಿರುವುದು.

ಪುರುಷೋತ್ತಮ—ನನಗೆ ಅದೆಲ್ಲವೂ ಗೊತ್ತು. ಅಧಾರವಿಲ್ಲದ ಮಿಥ್ಯಾಪವಾದವನ್ನು ನಿವಾರಣೆಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಯತ್ನಮಾಡಿರುವೆನು. ನೀನು ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದಿಲ್ಲ.

ವಿನಯ—ಮಾಹಾಪುರಾಣದಿಂದ ತಮ್ಮಿಂದ ಈ ಮಾತುಕೇಳಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಈಗ ಶಾಂತವಾಯಿತು. ಈಗಲಾದರೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತೆಯು ಸಹಸ್ರಗುಣವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು.

ಪುರುಷೋತ್ತಮ—ಈಗ ವ್ಯರ್ಥವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುವುದು ಚೆನ್ನಾಗಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಸೂಭವಿಸಿರುವ ವಿಷತ್ತೆ

ಲ್ಲ ಶೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದೇ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರ
ಟನೇಲೆ ನಿಮಗೆ ಅನೇಕವಿಪತ್ತುಗಳು ಸುಭವಿಸಿರುವುವು. ಈಗ
ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಈಗ
ನಿಂದಲೂ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವ ಆವಶ್ಯಕವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಂಪ್ರತಿ
ನಿನ್ನ ತಂದೆಯು ದೇವಪುತ್ರರಲ್ಲಿರುವರು. ನೀನು ರಾಧಾವಾಧವರನ್ನು
ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅವರಿಂದಲಿಗೆ ಹೊರಡು. ಲೀಲಾವತಿಯು
ಅನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ ನಾನು ಯತ್ನಮಾಡಿರುವೆನು. ಆಕೆಯು ಶೀಘ್ರ
ದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಕ್ಕುವ ಸುಭವವಿರುವುದು. ಈಗ ಗುರುತರವಾದ ಅನೇಕ
ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ನಾನು ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ
ನಿನ್ನನ್ನು ದೇವಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ನೋಡುವೆನು.

ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಹೀಗೆಹೇಳಿ ವಿನಯನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರ
ವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸದೇ ಹೊರಟುಹೋದನು. ವಿನಯನು ಹಠಾತ್ತಾಗಿ
ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಹೊರಟುಹೋದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅಚ್ಚು ರಿಗೊಂಡ
ವನಾಗಿ ಮಾಧವನನ್ನು ಕೂರತ — ಗುಣಶಯ! ಈ ವ.ಹಾತ್ಮನಾರು?
ಎಂದನು.

ಮಾಧವ—ಆತನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಎಷ್ಟು ಗೊತ್ತಿರು
ವುದೋ ನನಗೂ ಅಷ್ಟೇ ಗೊತ್ತಿರುವುದು. ಪ್ರಕೃತ ನಾವೆಲ್ಲರೂ
ದೇವಪುತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಗೊತ್ತಾ
ಗುವುದು.

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ವಿನಯ, ರಾಧಾ, ಮಾಧವ, ಇವರು ದೇವ
ಪುತ್ರಕ್ಕೆ ತೆರಳಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಕೊಂಚ ಮುಂಚೆ
ವಿನಯನು ಬಂದು ಕೊಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಯೋಚಿ
ಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಅದೇನಂದರೆ—ಲೀಲಾವತಿಯು ಈಗ ಎಲ್ಲಿರು
ವಳು? ನೀಚನ ಕೈಗೆಸಿಕ್ಕಿ ಆಕೆಯು ಪಡಬಾರದ ಕಷ್ಟವನ್ನು

ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರುವೆಲ್ಲ ! ಅವಳನ್ನು ಉದ್ಧಾರಮಾಡಲೋಸುಗೆ ಯತ್ನಮಾಡಿದ ವಿನಯನು ದುಷ್ಟರಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮೃತ್ಯುವಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಆಯುಷ್ಯೇಷವಿರವುದಾದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಕಾಪಿಡುವರು. ನನ್ನ ತಂದೆಯ ದೇವಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವನೆಂದು ಪುರುಷೋತ್ತಮರಾಯರು ಹೇಳಿದರು. ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ಬಿಟ್ಟು ಅವರಿಗೆ ಅಲ್ಲೇನು ಕೆಲಸ? ಬಹುಸಃ ತಂದೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಆತನಿಗೆ ವಿಸತ್ತಂಟಾಯಿತೆಂದು ಕೇಳಿದೆನು. ಅದೇ ಸಿರಬಹುದು? ವಿರನಾರಾಯಣ, ಅವನ ಮಗ ಉನ್ಮತ್ತರಾಘವ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಜೀವಂತರಾಗಿರುವಾಗ ಯಾವುದುತಾನೆ ಅಸಂಭವ. ಬಾದ ವಿಸತ್ತನ್ನು ಅನುಭವಿಯೇ ತಿರಬೇಕು. ಇನ್ನೂ ಹಾಗಿರಲಿ.

ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾರು? ಆತನು ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಸ್ನೇಹಿತನಾಗಿದ್ದು, ಅನಂತರ ಕಾರಣಾಂತರನಿಂದ ದ್ವೇಷಿಯಾದನೆಂದು ಕೇಳುವೆನು. ನನ್ನ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಅಕಾರಣವಾದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ರಾಯರು ಮಹಾಪುರುಷರೇ ಸರಿ. ಮಹಾತ್ಮರು ಅಸ್ವದ್ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗುವರೊಂದೇನು? ಇದರಲ್ಲೇನೂ ತತ್ತ್ವವಿರಬೇಕು. ಈ ರಹಸ್ಯಜಾಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ವಿನಯನು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಉನ್ಮತ್ತರಾಘವ ಮತ್ತು ಕರಾಳರಾಯ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವರೊಂದೂ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ಕರಾಳನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹಮಾಡಲು ಯತ್ನವು ನಡೆದಿರುವುದೊಂದೂ, ಸುದ್ದಿಯು ವಿನಯನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಜೀವದ ಶೆಯಲ್ಲಿ ವಿನಯನಿಗೆ ನರಕಯಾತನೆಯು ಬೇರೊಂದು ಆವಶ್ಯಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಮರ್ಮವಿದಾರಿಣಿಯಾದ ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ವಿನಯನು ಮಾಧವನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ, ಮಾಧವನು ಇದರ ಮರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಯ

ಲೋಸುಗ ರಾಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಂದನು. ಬಳಿಕ ವಿನಯನು ಆದರದಿಂದ—ನನು! ಶಯ ! ವರ್ತಮಾನನೇನು ? ಎಂದನು.

ಮಾಧವ—ಎಲ್ಲ ಶ್ರೂ ಗೋಪ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದರೋ ಮಿತಿಮೀರಿ ರೇಗಿರುವನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನೂರಾರು ಜನರನ್ನು ಕೂಡಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ದೇವಪುರದ ಪ್ರೋಲೀಸಿಗೂ ವರ್ತಮಾನ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು.

ವಿನಯ—ಅನಂತರ ?

ಮಾಧವ—ನಾನು ಮತ್ತೆ ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ—ನಾನು ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿರುವಾಗ ನೀವು ಯೋಚಿಸತಕ್ಕ ಕೆಲಸವಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಶ್ರೂ ಸುಮುಖವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಡು ನಡೆದಿರುವುದು. ತಡಮಾತವೆ ಎಲ್ಲರೂ ದೇವಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಡಬೇಕು.

ವಿನಯನು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಕೊಂಚಶೋಷಿತನೊಳಗಾಗಿ ಮೂವರೂ ಆನಂದನಾಡಿಯಿಂದ ದೇವಪುರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ಬಂಜತ್ತನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಇಂದು ರಾಗಪಟ್ಟಣದ ದೊಡ್ಡ ಮಹಡಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆನಂದಕ್ಕೆ ಪಾರನೇಯಿಲ್ಲ. ಇಂದು ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿಯಾದನೇಲೆ ಬಂದು ವಿವಾಹವು ನಡೆಯುವುದು. ವರನಾದರೋ ಶ್ರೀಮಂತ ಕರಾಳರಾಯ ; ವಧುವು ಲೀಲಾವತಿ. ವಿವಾಹಕರ್ತನು ಸ್ವಯಂ ಉನ್ಮತ್ತರಾಘವ ಮಹಾಶಯ. ಬಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಹೊರತಾಗಿ ಮಿಕ್ಕ ವರೆಲ್ಲರೂ ಆನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧರಾಗಿರುವರು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ವಿವಾಹವೆಂಬುದೂ ನಡೆಯುವುದೆಂದು ಕರಾಳನಿಗೆ ಮಹಾ ಸಂತೋಷ. ಏನಾದರೂ ಆಗಲಿ, ನಮ್ಮ ಹಲವು ನೆರವೇರಿತಲ್ಲ,

ಎಂದು ಉನ್ಮತ್ತನು ಪರಮಹರ್ಷಿತನಾಗಿರುವನು. ಮಿಕ್ಕವರು ಸಂತೋಷವಾಗಿರಲು ಅನೇಕಕಾರಣಗಳಿದ್ದವು. ಇಂತಹ ಸಂತೋಷ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಲೀಲಾವತಿಯೊಬ್ಬಳು ಮಾತ್ರ ಬಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳು ಅಳುವುದಾದರೆ ಅಳಲಿ, ಅದರಿದ ಸಿಮಗೂ ನಮಗೂ ಏನು? ಸುಸಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಜನರು ತನುಗೆ ತೋರಿಬಂದಾಗಲೆಲ್ಲ ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಅಳುವರು. ಎಲ್ಲರ ಅಳುವನ್ನೂ ನಾವು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಉಳಬಾಳಲ್ಲ. ಇಷ್ಟವಿದ್ದವ ರೆಲ್ಲರೂ ಅಳಲಿ. ಇತರರು ಅಳುವರೆಂದು ನಾವು ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದಕ್ಕಾದೀತೆ? ಲೀಲಾವತಿಯ ಅಳು ಯಾರಿಗೆಬೇಕು. ಅವಳ ಇಷ್ಟಾಸಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಯಾರಿಗೆ ಅಗತ್ಯ? ಸುಸಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕೆಲಸವು ನಡೆಯುವುದೆಂದು ಯಾರುತಾನೇ ಹೇಳಬಲ್ಲರು? ವಿಶೇಷ ವಾಗಿ ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಧುವಿನ ಇಷ್ಟಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ವಿವಾಹ ವನ್ನು ಯಾವ ತಂದೆತಾಯಿಗಳು ನೆರವೇರಿಸಿರುವರು? ಕಾಲವು ವಿತ್ತಿವಿಾರಿ ಹೊ ಗುವುದೋ, ಅನುರೂಪವಾದ ವರನು ತಮ್ಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸಿಕ್ಕುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೋ, ಎಲ್ಲರೂ ಬಳ್ಳಿಯದನ್ನೇ ಬಯಸುವುದಾದರೆ ಅದು ಸಿಕ್ಕುವುದು ತಾನೆ ಎಲ್ಲಿಯೆಂದೋ, ಹುಡು ಗಿಯ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವುದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬಲ್ಲವರಾರೊಂದೋ, ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಕಾರಣಗಳಿಂದಲೋ, ತಂದೆಯು ಮಗಳ ಅನು ಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿಬಿಡುವನು ತಂದೆಯಾದವನ ಇಂತಹ ಅತ್ಯಾಚಾರಗಳನ್ನು ಲೋಕವನ್ನರಿಯದ ಬಾಲೆಯು ಮರಣಾವಧಿ ಸಹಿಸಬೇಕು ; ಯತ್ನವಿಲ್ಲ.

ಉನ್ಮತ್ತನು ಆ ಮನೆಯ ಬಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಜನರೊಡನೆ ಸರಸಲಗ್ನ ಪಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿ

ಯಾಗಿ ಬಾಗಿಲ ತೆರೆದು ನಿರಾಕಾರವಾದ ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಡಿ ನುತಿಸುವ ಪದಾರ್ಥವು ಬಳಗೆ ಬರುವಂತೆ ಕಾಣಿಸಿತು ಅದೇನಿರಬಹುದೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಆ ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ಗುಡಾಣದಾತಿಸುವ ಹೊಟ್ಟೆಯೊಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆ ಹೊಟ್ಟೆಯು ಬಳಗೆಬಂದ ಎಷ್ಟೋಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಸಣ್ಣದಾದ ಕೈಕಾಲುಗಳು ಬಂದುವು. ಈ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾರಿರಬಹುದೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿದಮೇಲೆ, ಕರಾಳರಾಯನೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಬಂದುಕಡೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದರು. ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಂದು ದಿನವೂ ನಗುವೆಂಬುದನ್ನೇ ಅರಿಯದ ಕರಾಳನು ಇಂದು ಕಿಲಕಿಲ ನಗುತ್ತಿರುವನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ಆನಂದಪಟ್ಟರು. ಆಗ ಮಿತ್ರ ನೊಬ್ಬನು ಉನ್ಮತ್ತನನ್ನು ನೋಡಿ—ಮಹಾಶಯ ! ಲಗ್ನವು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ? ಎಂದನು.

ಉನ್ಮತ್ತ—ರಾತ್ರಿ ಬಾಬತ್ತುಗಂಟಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ.

ಮಿತ್ರ—ಕೊತ್ತಾದಮೇಲೆ ಲಗ್ನವಾಗುವುದು ಬಳೆಯದು.

ಕರಾಳ—ಅದೇತಕೆ ?

ಮಿತ್ರ—ನಾವೆಲ್ಲರೂ ವಿನಾಹಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಿನೋದದಿರಬಹುದು.

ಕರಾಳ—ಸಿಮ್ಮ ಮೂತು ಕೇಳಿದರೆ ನನಗೆ ಭಯವಾಗುವುದು. ಮದುವೆಯ ಶಾಸ್ತ್ರವು ಬೇಗನೆ ಮುಗಿದುಹೋದಲ್ಲಿ. ಆಮೇಲೆ ಬೆಳಗಿನ ವರೆಗೂ ಬೇಕಾದಹಾಗೆ ಆನಂದದಿರಬಹುದಲ್ಲ !

ಉನ್ಮತ್ತ—ನಾಮ ! ನೀನೇತಕೆ ಇಷ್ಟು ಹೆದರುವೆ ? ನಾನಿರುವಾಗ ಮದುವೆಯು ನಡೆಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದರೇನು ?

ಕರಾಳ—ಅದಕ್ಕಲ್ಲ, ನೀನು ಇರುವಾಗ ನನಗೆನು ಭಯ

ಬಂದದ್ದು ? ಸಾಯಂಕಾಲವಾಯಿತು. ಮುಂದಿನ ಕೆಲಸಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬೇಗಬೇಗ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶ.

ಉನ್ಮತ್ತ—ನಾನು ! ನಿನಗೆ ಭ್ರಾತಿಯೋ ? ಈಗಿನ್ನೂ ಮುಟಮುಟ ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಲ್ಲವೇ ?

ಕರಾಳ—ಸಾಯಂಕಾಲವಾಗುವುದೆಷ್ಟುಹೊತ್ತು ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದು. ನನಗೇನೋ ಈಗ ಐದುಗಂಟೆಯಾದಂತಿದೆ.

ಉನ್ಮತ್ತ—(ಗಡಿಯಾರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ಇನ್ನೂ ಎರಡು ಗಂಟೆ.

ಕರಾಳ—ಗಡಿಯಾರವು ನಿಂತುಹೋಗಿದೆಯೋ ಏನೋ ! ಗಡಿಯಾರಗಳನ್ನು ನಂಬಿದವರಾರು ? ಒಬ್ಬೊಬ್ಬನ ಗಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದೊಂದು ಗಂಟೆ.

ಉನ್ಮತ್ತ—ನಾನು ! ಮದುವೆಯಾದರೆ ಇಷ್ಟು ತತ್ತರ ಗುಟ್ಟುನೆಯೇತಕ ?

ಈರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ತನುತನುಗೆ ತೋರಿಬಂದಂತೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಕುಳಿತಿರುವಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯನು ಮುಳುಗಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಕರಾಳನ ನಿರ್ಬಂಧದಿಂದ ಬಾಬತ್ತು ಗಂಟೆಯಾದ ಕೂಡಲೆ ವಿವಾಹವು ನಡೆದುಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯವಾಯಿತು.

ವಿವಾಹ ಮುಟಮುಟ ನುಸೇಗೊಪರನಾಗಿ ಅಲಾಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಬಂದುಕಡೆ ಸಂಗೀತವು ಅತಿ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಬಂದಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಸಂಗೀತದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಬಂದುಕಡೆ ವಧೂವರರಿಗೆ ಹಸೆಯ ಮಣೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವರು ; ಅದರ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪಸ್ತಂಭಗಳು ಉರಿಯುತ್ತಿರುವುವು. ಜನರೆಲ್ಲರೂ ವಿವಾಹಸಂಭ್ರಮವನ್ನು ನೋಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೆರೆದಿದ್ದರು.

ಈ ಮಹಾನಾದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಘೋರತರವಾದ ವಿಷಾದವಿದ್ದಿತು. ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯ ಲಿಯೂ ಸುತೋಷವು ತುಂಬಿರುವಾಗ, ಬುದು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸ ದುಃಖ. ಆನಂದಸಾಗರವು ಭೋಗಗರೆಯುತ್ತಿ ರುವಲ್ಲಿ, ಬುದುಕಡೆ ಕಂಬನಿಗಳ ಪ್ರನಾಸವು ಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದ ಬುದು ದೊಡ್ಡ ಕೋಣೆ ಯಲ್ಲಿ ಲೀಲಾವತಿಯು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಅತ್ತೆ ಅಳುವಳು. ಅವಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಅವಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಯಾರಾ ದರೂ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು ; ಈದಿನ ಅವಳು ತನ್ನ ಕಾಶಲದಿಂದ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ದೂರಕಳುಹಿಸಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿರುವಳು. ಇಂದು ಅವಳ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಆ ರೂಪವಿಲ್ಲ ; ಆ ಕಾಂತಿಯಿಲ್ಲ. ಬುದು ವಾರವೊಳ ಗಾಗಿ ಎಂತಹ ಪರಿವರ್ತನೆ !

ಅನಾತಪುರನೆಲ್ಲಿ ? ತಾಯಿಯೆಲ್ಲಿ ? ವಿನಯನೆಲ್ಲಿ ? ಲೀಲಾವತಿ ತಾನೇ ಎಲ್ಲಿ ? ಈ ದಿನ ಅರಳಿಗೆ ವಿವಾಹವಾಗೆ. ಇದೇನು ಸರ್ವ ನಾಶ ! ಮಂಚನಿಮಾಡಿ ಬಲಾತ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಶತ್ರುಗಳು ಇತರರ ಕನ್ಯೆ ಯನ್ನು ಕರೆದುತಂದು ಎರಡು ಗಂಟೆಗಳೊಳಗಾಗಿ ವಿವಾಹಮಾಡುವು ದರಲ್ಲಿರುವರು. ವಿವಾಹ ವಾದರೋ ರೂಪಾನುರೂಪನಾದ ವರನೊಡ ನೆಯೋ ? ಅಲ್ಲ ; ಎಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲ.

ಲೀಲಾವತಿಯು ಅಳದೇ ಮತ್ತೇನು ಮಾಡಾಳು ? ಅವಳ ಜಡೆ ಹಾಕದ ಕೇಶರಾಶಿಯು ಮಣ್ಣಿನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬದ್ದಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗುವುದಕ್ಕೆ ಬುದು ಪಟ್ಟಿಯಮಂಚವಿದ್ದ ರೂ ಲೀಲೆಯು ನೆಲದಮೇಲೆಯೇ ಬಿದ್ದಿರುವಳು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೊಪಾ ಗಿರುವುವು, ದೇಹವು ಕಾಂತಿಹೀನವಾಗಿರುವುದು, ಕೇಶವು ಭಯಂಕರ ವಾಗಿರುವುದು, ಸೀರೆಯು ಮಲಿನವಾಗಿರುವುದು. ಲೀಲೆಯು ನಿರಾ ಭರಣಳಾಗಿರುವಳು. ಈ ಲೀಲೆಯು ಮೊದಲಿನ ಲೀಲೆಯಲ್ಲ.

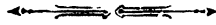
ಇಂತಹ ಲೀಲೆಯು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಬಗದು ದೀರ್ಘವಾದ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನೇ ಮಾತನಾಡಿದಳು:-
ನಾನು ಬದುಕಿ ಫಲವೇನು? ಯಾವ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಸುಖವಿಲ್ಲವೋ, ಅವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ನನ್ನ ದೇಹವು ಯಾರ ಸ್ವತ್ತೋ, ಅವರ ಚರಣದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸಮರ್ಪಣಪಾಠ ದಿದ್ದರೆ, ಈ ಭಾರವನ್ನು ನಾನು ಹೊತ್ತು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಇಲ್ಲ; ಈ ಸುಟ್ಟದೇಹವನ್ನು ನಾನಂದಿಗೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಲೀಲಾವತಿಯು ಆತ್ಮ ಸತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸೂಕ್ತವಾದ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಅಲ್ಲಿದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು. ವರಣಸಾಧಕವಾದ ಯಾವವಸ್ತು ಅಲ್ಲಿದ್ದಿರಲಿ, ಕೊಂಚಹೊತ್ತು ಮಂಚದಕಡೆ ರವೈಹಾಕವೆ ನೋಡಿದಳು. ಮಂಚಕ್ಕೆ ಬಿಗಿದಿದ್ದ ನವಾರು ಕಾಣಿಸಿತು. ಲೀಲೆಯು ಸಡಗರದಿಂದ ನವಾರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಗದು ಕೊನೆಯನ್ನು ಎತ್ತರವಾದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿ ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಕುಣಿಕೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದಳು. ಬಳಿಕ ಲೀಲೆಯು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಬಂದಿರತು ತೊಟ್ಟು ನೀರು ಉರುಳಿತು. ಲೀಲೆಯು ಕೊನೆಯ ಸಲ ಮಾತನಾಡಿದಳು:—

ವಿನಯ, ಪ್ರಿಯತಮ, ಪ್ರಾಣಾಪಿ, ಹೃದಯನಲ್ಲಭ! ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೆ ನೋಡಲಾರೆನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಕಣ್ಣು ತುಂಬ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಬಹಳ ಆಶೆ. ಆದರೆ ನಾನು ಬದು ಕುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ದುರವಸ್ಥೆಯ ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿದ್ದರೆ, ನನಗೆ ಈ ಕಷ್ಟವು ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಪರಮಸಂತೋಷ ವೇನೊದರೆ—ಪರಪುರುಷನು ನನ್ನನ್ನು ವರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ನಾನು ನಿನ್ನವಳಾಗಿ ಸಾಯುವೆನು. ಜೀವಿತೇಶ! ಪರಲೋಕ

ವಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನೀನು ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡು. ಈಗ ನಾನು ಆತ್ಮ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವೆನು.

ಹೀಗೆಹೇಳಿ ಲೀಲಾವತಿಯು ಮಂಜದಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ ನವಾರಿನ ಕುಣಿಕೆಯೊಳಗೆ ತಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿ ಧುವ್ಮಿಕ್ಕಿದಳು. ಅಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಈ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲು ದಢಿರಂದು ತೆರೆಯ ಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಹೊನ್ನಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ವಿನಯನು ನವಾರನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನು. ಲೀಲಾವತಿಯ ಈ ದಾರುಣವಾದ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರ ನೋಡಿ, ವಿನಯನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ಕಳಗೆ ಬಿದ್ದನು; ಅವನೊಡನೆಯೇ ಲೀಲಾವತಿಯೂ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು.

ಪತ್ರನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವಳು. ಅವಳ ಸರ್ವಾಂಗದಲ್ಲಿ ದಾರುಣವಾದ ವಿಷಾದ ರೇಖೆಯು ಕಾಣ್ಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆಕೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸರಳೆಯ ಸ್ನೇಹಿತಳಾದ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು.

ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ಅಳುತ್ತಿರುವಳು ; ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದ ಹಾಗೆಲ್ಲ ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಳುವಳು. ಈ ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಕಥೆಯ ಪ್ರತಿನಾಯಕನಾದ ಉನ್ಮತ್ತರಾಘವನೇ ಕಾರಣನು. ಊರು ಕೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಉನ್ಮತ್ತನ ವಿಷಯವೇ ಆಗಿರುವುದು. ಗ್ರಾಮವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ವಿರನಾರಾಯಣನಲ್ಲಾಗಲಿ, ಅವನಮಗ ಉನ್ಮತ್ತನಲ್ಲಾಗಲಿ ಗೌರವವೇ ಇಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮದ ಯಜಮಾನನೆಂಬ ಭಯಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಜನಗಳಾವರೋ ತಂದೆಮಕ್ಕಳ

ಅತ್ಯಾಚಾರಗುಳನ್ನು ಕುರಿತು ಗುಸಗುಸ ಪಿಸಪಿಸ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳ ತಿದ್ದರು. ಜನರ ಬಾಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವರಾರು !

ಉನ್ನತ್ತನು ಲೀಲಾವತಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಟ್ಟಿದ್ದನು. ನಿತ್ಯವೂ ಅನುಸಂಧಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿರೋಧಿಗಳಿಗೆ ಇದು ಗೊತ್ತಾಗದೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರಾಮನ ಅಳಿಯ ಮತ್ತು ಮಗ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಸಾಹಸಮಾಡಿ ಪೊಲೀಸ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೂಲಕ ದುಷ್ಕರನ್ನು ಹಿಡಿಸಿದರು. ಈಗ ದುಷ್ಕರಲ್ಲರೂ ಪೊಲೀಸ್ ತಾಣೆಯಲ್ಲಿರುವರು. ಈ ವರ್ತಮಾನವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಸಹಸ್ರ ಮುಖವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿತು. ಅನಂತರಾಮನು ತನ್ನ ಮನೆಯು ಸುಟ್ಟು ಹೋದಂದಿನಿಂದಲೂ ಸಪರಿವಾರನಾಗಿ ದೇವಪುರದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಅಳಿಯ ನಾದ ಜನಾರ್ದನನ ಮನೆಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟನು.

ಉನ್ನತ್ತನು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವು ನೆರವೇರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಯ ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಮಾಡಿದನು ; ಆದರೆ ಅದು ಫಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆಯುಕ್ತೇಷದಿಂದ ವಿನಯನು ಮತ್ತೆ ಬದುಕಿದುದೇ ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ. ಉನ್ನತ್ತನು ತನ್ನ ಅತ್ಯಾಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಕಡನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನೆಂದು ಜನರು ವಿಧವಿಧವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇದನ್ನು ವಿರನಾರಾಯಣನು ಕೇಳಿ. ತನಗಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಮಗನಿಗೂ ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯು ಬಂದಿತ್ತಲ್ಲ ಎಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ವ್ಯಾಸನಪಟ್ಟು, ಉನ್ನತ್ತನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಧ್ಯವಾದುದನ್ನೆಲ್ಲ ಮಾಡಿದನು. ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಬೇಕಾದಹಾಗೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡಿದನು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತನು ಇಂದ್ರಾಕ್ಷಿಯನ್ನೂ ಸಂಕಪ್ಪನಾಶನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನೂ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುವನು. ಮನೆಯ ದೇವರ ಪೂಜೆಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬೆಳಗಾದರೆ ದೇವರಿಗೆ ಸಹಸ್ರನಾಮಗಳಿಂದ ತುಲನೆಯು ಅರ್ಚನೆಯನ್ನು

ಮಾಡುವನು. ವೀರನಾರಾಯಣನ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡುಹೊತ್ತೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವ್ಯುತ್ಪನ್ನಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಪಾಪಿಪರ ದೇಶಿಗಳೂ, ಕುಂಟರು ಕುರುಡರೂ ಆದಿಯಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಎಂದೂ ಕಾಣದ ವೀರನಾರಾಯಣನ ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಲಾರಂಭಿಸಿರುವರು. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಧೂಪದೀಪಸೈನೇದ್ಯಾದಿ ಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಬಿಡುವಿಲ್ಲ. ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೂ ಹೇಳದೆ ; ಆದರೆ ಉದ್ದೇಶವೇನೋ ಅದು ಮಾತ್ರಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದು.

ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಾರಂಭವು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ವೀರನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ಮಗನ ಮಂಗಳಕ್ಕಾಗಿ ಅರ್ಥಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆ ತವಾದನು. ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ಲಂಚ, ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಸುತ್ತತಕ್ಕವರಿಗೆ ದ್ವಿಗುಣವಾದ ಬಾಡಿಗೆ, ಸಹಕಾರಿ ವಕೀಲರಿಗೆ ತಗಲುವ ಖರ್ಚು, ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರಿಗೆ ಫೀ, ಇತರರಿಗೆ ಇನಾಮು ಕಾಡಕಾಡವರಿಗೆಲ್ಲ ಕೈಬೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡುವುದು, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಹಣದ ರಾಶಿಯು ಧೂಳಿಯಂತೆ ಮಾಯವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ನ್ಯಾಯಾಧಿಪತಿಯು ಉಸ್ತುತನನ್ನು ಜಾಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಡಲು ಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲ. ಮಗನ ಉದ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ವೀರನಾರಾಯಣನು ತೋರಿಸಿದ ಸಾಹಸವನ್ನು ಈ ಸಣ್ಣ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ವರ್ಣನೆಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ತನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ವಿಪತ್ತುಂಟಾಗಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೊರಗಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. ಗಂಡನು ಎಷ್ಟೇಕೆಟ್ಟವನಾದರೂ ಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಸರದೈವವು. ಸಾಧ್ವಿಯು ಗಂಡನಿಗೆ ಎಂದೂ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ. ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ತನ್ನ ಗಂಡನ ವಿಷಯವಾಗಿ ವ್ಯಸನಪಟ್ಟು ತಂಬನಿಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರಲು,

ಪದ್ಮಾ ವತಿಯು ನೋಡಿ—ಸರಳ! ನೀನು ಹೀಗೆ ಸಲವಿಲ್ಲವೆ ಕೊರಗಿ ಕೊರಗಿ ಸತ್ತರೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಅನ್ನಪಾನಾದಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದರೆ ಪ್ರಾಣವು ಉಳಿಯುವುದೇ? ಹಠಮಾಡದೆ ಊಟಮಾಡು. ಬಂದಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾವು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು, ಎಂದಳು.

ಸರಳ—ಸಖಿ, ನಾನು ಸುಟ್ಟ ವೋರೆಯವಳು. ನಾನು ಮಹಾ ಪಾಪಿಣಿ, ನನಗಿಂತಲೂ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಳು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ರುಂಟು ?

ಪದ್ಮಾ—ಹಾಗಂದರೇನು ? ನೀನು ಅವುದರಲ್ಲಿ ಕಡಮೆ.

ಸರಳ—ನನ್ನ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ಸುಟ್ಟರು. ನನ್ನ ಸ್ತನಿಯು ಈಗ ಎಷ್ಟು ಸಂಕಟ ಪಡುತ್ತಿರುವರೋ ? ನಾನು ಅವರ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಅವರ ಸಂಕಟವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನವಿಲ್ಲದವಳಾಗಿ ಇಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗಿ. ನಾನು ಬದುಕುತ್ತಿರುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಾಯುವುದು ಮೇಲು.

ಪದ್ಮಾ—ಈ ಸಂವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಯಾವ ಉಪಕಾರವನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರೆ. ಸುಮ್ಮನೆ ಯೋಚಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನ ?

ಸರಳ—ಪದ್ಮಾ ! ಹೆಂಡತಿಯಾದವಳು ಗಂಡನಿಗೆ ಸಮಯಕ್ಕಾಗದ ಮೇಲೆ, ಆಕೆಯು ಇದ್ದೇನು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೇನು ?

ಪದ್ಮಾ—ನೀನು ವ್ಯಸನವಡಲು ಕಾರಣವೇನು ? ನಿನ್ನ ಮಾವಂದಿರಿರುವರು. ಅವರು ಮಗನ ಉದ್ಧಾರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಇದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಗಂಡನಿಗೆ ಉದ್ಧಾರವಾಗದೇ ಏನು ? ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಇಷ್ಟು ಕೊರಗಿ ಸಂಕಟವಡಬೇಕೆ ?

ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಇಷ್ಟದೇವತೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು—ಜಗದಂಬ, ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಈ

ఘోరవాద విపత్తినింద టుద్ధారవాడి ననగే పతిభిక్షయన్న
 కౌడు. నన్న స్వామియు సహవాసదోషదింద కేట్టకేస
 వన్ను వాడిరబకుదు, అనన్ను నిను క్షమిసు. నాను అవర
 కష్టవన్ను కేళ సహసలారే. నాను అవరిగాగి ఈ ప్రాణ
 వన్ను ధరిసెను. తాయే ! నన్న కష్టవన్నుదరూ నోడి
 అవద దుఃఖవన్ను నివారణేవాడు.

సరళకువారియు ఈరితియగి ప్రార్థిసూత్తిరువల్లి
 హొరగడి కలొరవాద ధ్వనియు కేళబుచితు. పద్మావతియు
 కౌడలే. ఎద్దు హొరటుహొదళు. సరళకువారియు ఆ
 ధ్వనియు తన్న స్వామియదేండు తిళదు బహళ సంతోషదింద
 ఆతనిద్దల్లిగే ఓడి హొరగువుదరల్లిద్దళు. అష్టగువదలొళ
 గాగి, టున్మత్తరాఫేవను విర్రావేళదింద శీత్రారవాడుత్తా
 సరళకువారియు కౌణేయొళగే బుచు, తన్న హొడతియ తలయ
 కౌదలన్ను హిడిచు ఆకేయన్ను దరదర కౌణేయొళగే ఎళదు
 కౌండుబుదను. బళక ఆతను సరళయన్ను కురితు—రండే!
 వినయసిగే హేసరిల్లద కాగదవన్ను బరేదవరారు? ఎందరచేదను.

సరళయ, జీవితేళ ! ఇదేను నిచ్చు వాడువుదు ?
 ఎందు కేళువల్లి, టున్మత్తను హల్లుగళన్ను కటకుట కడి
 యుత్తా సరళయ బేన్నినమొలే దొణ్ణొయింద. హత్తారువట్టన్ను
 బలవాగి ఠాకిదను. సరళయ ఈ యాతనేయన్ను తడయ
 లారదే—స్వామి ! నాను అపరాధవాడిదేను, క్షమిసబేకం.
 తావు కౌంజుచొత్తు విశ్రమిసికౌండు బళక ఏను బేకా
 దరూ వాడబకుదు. ఎందు అంగలాచికౌండళు. టున్మత్తను
 త్నొత్తిసనుగళ ! నిన్నన్ను వాను క్షమిసబేకొలే? నిన్నన్ను,

ಈಗಲೇ ಯನುಸುಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿದೇ ಬಿಡೆನು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಸರಳೆಯ ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿ ಬಲವಾಗಿ ಬದ್ದನು. ಅದರಿಂದಲೂ ಅನಿ ತೃಪ್ತಿಯಾಗದೆ ಆಕೆಯ ತಲೆಯು ಬಡೆಮಹೋಗುವಂತೆ ದೋಣಿಯಿಂದ ನಾಲ್ಕಾರುಸುಟ್ಟನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ಜ್ಞಾನವಾಕ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ರಕ್ತವು ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ವ್ಯಾಪಿಸಿತು. ಸರಳಕುವಾರಿಯು ಈ ಯಾತನೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ—ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರ! . ಜ್ಞಮಿಸು, ಜ್ಞಮಿಸು, ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವಳಾಗಿ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಪಾಪಿಷ್ಠನಾದ ಪಶುಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಉಸ್ಮತ್ತನು ಇದಕ್ಕೆ ಭಯಪಡದೆ ಪುನಃ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕಾಲುಗಳಿಂದ ಓದೆದು ಬದೆದು ನಜ್ಜುಗುಜ್ಜು ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟನು. ಅಪ್ಪುಹೊತ್ತಿಗೆ ಅಸಹಾಯಳಾದ ಸರಳಕುವಾರಿಗೆ ಮೇಲುಸಿರಾಡಲಾರಂಭವಾಯಿತು. ಆಕೆಯ ತೆರನ ಕಣ್ಣುಗಳೂ ತೆರದಂತೆಯೇ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟವು; ಹಲ್ಲುಗಳು ಬಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರಿದವು. ಬಾಯಿಂದ ರಕ್ತವು ಹೊರಗೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು.

ಮನೆಯ ದಾಸಿಯೊಬ್ಬಳು ಉಸ್ಮತ್ತನ ಪಿಶಾಚವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮನೆಯು ಕಿತ್ತು ಹೋಗುವಂತೆ ಅರಚಿದಳು. ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ವರೆಲ್ಲರೂ ಮನೆಯೊಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದರು. ಉಸ್ಮತ್ತನು ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ರುದ್ರನಂತೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತಾಳಿ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಸಂಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಜನರೆಲ್ಲರೂ ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಉಸ್ಮತ್ತನನ್ನು ಬೇರೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಾಗಿಸಿ, ಸರಳಕುವಾರಿಯು ಶುಶ್ರೂಷೆಗೆ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕರೆದೊಳಿಸಿದರು. ಸರಳಕುವಾರಿಯು ಬದುಕುವ ಸಂಭವ ವಿರಲಿಲ್ಲ.

ವೀರನಾರಾಯಣನು ಅತಿ ಪ್ರಯಾಸಪಟ್ಟು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಜಾಮಿನಿನ ಮೇಲೆ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದನು. ಆತನು ತನ್ನ ಸಾಹಸವನ್ನು ಸ್ನೇಹಿತರಿಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತಾ ಮನೆಯ ಜಗಲಿಯಮೇಲೆ

ಕುಳಿತು, ತಾಗಬೂಲವನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯು ವಿಕಟಸ್ವರವು ಕೇಳಿಸಲು, ಆತನು ಮನೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದನು. ವಿಪತ್ತಿನಮೇಲೆ ವಿಪತ್ತು. ಈ ವಿಪತ್ತು ಅಪರಿಹಾರ್ಯವಾದುದು. ಕಾರಣ, ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ಬದುಕುವ ಭವನ ಸಮೀಪ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಅಕಟಕಟ! ಇದಲ್ಲವೇ ದಾಂಪತ್ಯಪ್ರೇಮವೆಂಬುದು! ವಿಶ್ವ ವಿಧಾತನ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಹಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಎಂತೆಂತಹ ಅಚ್ಚರ್ಯ ಕರವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಿರುವರು? ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಭಯಂಕರವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಮಾಡಲು ಯಾರು ಯಾರು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರೋ? ಮಹಾಪ್ರಪಂಚದ ಏಕದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ನಾವು 'ಆವ ವಿಷಯವನ್ನು ತಾನೇ ಬಲ್ಲೆವು?'

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಸಂಧಿ.

ರಾತ್ರಿ ಸುನಾರು ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಯಾಗಿರಬಹುದು. ಸರಳ ಕುಮಾರಿಯು ಮೃತ್ಯುಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವಳು. ಇಬ್ಬರು ವೈದ್ಯರು ಎರಡು ಪಕ್ಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ವೀರನಾರಾಯಣನೂ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೈಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ದಿಕ್ಕುತೋರದವನಾಗಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಕುಳಿತಿರುವನು. ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ತಲೆಯಕಡೆ ವೀರನಾರಾಯಣನ ಹೊಡತಿಯು ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ನೆರೆಹೊರೆ ಹೊಗಳರು ಬಾಗಿಲಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಈ ಶೋಚನೀಯವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವರು.

ವೀರನಾರಾಯಣನು ವೈದ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು—ಈಗ ಹೇಗಿರುವಳು? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ವೈದ್ಯರು ಸರಳೆಯ ನಾಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದರು; ಕ್ವಾಸ ವನ್ನು ಪರಿಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡಿದರು. ಬಳಿಕ ವಿರನಾರಾಯಣನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ—ವಂಹಾಶಯ! ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕಡಮೆಯಾಗ ಲಿಲ್ಲ. ಸರಳೆಯು ಬದುಕುವುದು ದೈವೇಚ್ಛೆಯಲ್ಲಿವೆಂದಂತೆ ಕಾಣುವು ದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಅರ್ಧಘಂಟೆಯೊಳಗಾಗಿ ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ಮಾನವ ಶೀಲೆಯನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಆನಂತಧಾಮದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಹೋಗುವಳು, ಎಂದು ಉತ್ತರವಿತ್ತರು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆಯೇ ವಿರನಾರಾಯಣನ ಹೆಂಡತಿಯು ಶೀಲೆಯನ್ನು ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆರ್ತನಾದವನ್ನು ಮಾಡಲುಪ ಕ್ರಮಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಇತರ ಹೆಗಸರೂ ಆದರಂತೆಯೇ ಮಾಡತೊಡ ಗಿದರು. ವೈದ್ಯರು ಇನ್ನು ಅಲ್ಲಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಕೊಡರು.

ಕೊಂಚಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿಯೇ ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ಮರಣ ಯಾತನೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಸರ ಳೆಯು ಬದುಕುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಎಲ್ಲರೂತಿಳಿದು ವೃತ್ಯುಶಯ್ಯೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ತಂದಿಟ್ಟರು. ಈಸಮಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಉಂಟಾದ ಮರ್ಮ ವಿದಾರಿಯಾದ ಸಂಕಟವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪರಮಾಽಖದಾಽಖಿತರಾದ ನಮಗೂ ಆಸಾಧ್ಯವು.

ವಿರನಾರಾಯಣನು ಈ ಘೋರವಿವತ್ತನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸ ಲಾರದವನಾಗಿ ಸೊಕ್ಕಿ ಸೊರಗಿಹೋಗಿ ಒಂದು ಕಡೆಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಮಿತ್ರನೊಬ್ಬನು ಸವಿೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದು—ರಾಯರೆ! ನೀವೇತಕೆ ಹೀಗೆ ಅಧೀರರಾಗುವಿರಿ? ಈಕೆಯು ಸತ್ತರೆ, ನಾಳೆ ನಿಮ್ಮ ಹುಡುಗ ನಿಗೆ ಇವಳಿಗಿಂತಲೂ ರೂಪವತಿಯಾದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತಂದು ಗಂಟುಪಾಕ ಬಹುದು. ಈಕೆಯು ಸತ್ತುದೂ ಬಳ್ಳಿಯದೇ ಆಯಿತು. ಇದ

ಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ವ್ಯಸನಿಸಿತು ನೆದು ಧರ್ಮವಲ್ಲ, ಎಂದು ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿರಸಾರಾಯಣನು—
ಮಹಾಶಯ! ಇಂತಹ ಮಾತನ್ನು ನೀವೆಂದಿಗೂ ಹೇಳಬಾರದು. ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ ಏನು ಧಾರ್ಮ್ಯ. ಬಂದಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹತ್ತು ಮದುವೆ ಬೇಕಾದರೂ ಆಗಬಹುದು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಮಗು ಮುಂದಕ್ಕೂ ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೆ ನಮ್ಮ ಪರಿಣಾಮವೇನು? ಈಗ ಬಂದಿರುವ ದುರ್ನಾಮವು ನಿವಾರಣೆಯಾಗುವ ಬಗೆ ತಾನೆ ಹೇಗೆ? ಈ ಯೋಚನೆಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಬೂವಿವಾಡುತ್ತಿರುವುದು, ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತೇ ಹೇಳುತ್ತೇ ಅಯ್ಯೋ ಎಂದು ಗೋದನನ ಮಾಡಿದನು. ಮಿಕ್ಕವರೆಲ್ಲರೂ ಅವನಂತೆಯೇ ಅಳತೊಡಗಿದರು.

ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ಬಂದುಸಲ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೆರೆದು ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿ—ಸ್ವಾಮಿ, ಎದಳು.

ಒಬ್ಬ ಹೆಗಸು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಉನ್ಮತ್ತರಾಘವನನ್ನು ಕರೆತರಲು ಹೋದಳು. ಪಾವಿಷ್ಠನಾದ ಉನ್ಮತ್ತನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಬರವೇ ಹೋದನು. ಆಕೆಯು ಉನ್ಮತ್ತನನ್ನು ನಿಂದಿಸುತ್ತಲೂ, ಸರಳೆಯ ಪತಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಲೂ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಳು.

ಸರಳೆಯು ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ಸುತ್ತಲೂ ನೋಡಿದಳು. ಅವಳ ಇಷ್ಟವು ನೆರವೇರದಿರಲೂ, ಅವಳ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಬಂದೆರಡು ತೊಟ್ಟು ನೀರು ಬಿದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಪದ್ಮಾವತಿಯು—
ಸರಳಾ! ನಿನಗೇನುಬೇಕು? ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು.

ಸರಳೆಯು ಮತ್ತೊಂದು ಸಲ ನೋಡಿ—ಸ್ವಾಮಿ ಇಲ್ಲ, ಬರಲಿಲ್ಲವೇ ಎದಳು.

ಪೆದ್ದಾಪ್ತಿಯು ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ—ಬರುವರು. ನೀನು ಯೋಹಿಸಬೇಡ, ಎನಲಾಗಿ, ಸರಳೆಯು ಮತ್ತೆ—ನಾ ಸಾಯು— ಅವರಿಗೇನು-ಇಲ್ಲ-ಸ್ವಾಮಿ ! ಹಾ ಸ್ವಾಮಿ ! ಎಂದು ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನುಡಿದಳು.

ಎಲ್ಲರೂ ಯಾವ ಮಾತನ್ನೂ ಆಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತರಲು ಪುನಃ ಸರಳೆಯು ನುಡಿದಳು—ಈಗಲೂ-ಅವರನ್ನು-ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲವೆ ! ಬೇಡ- ಅವರು- ನನ್ನ- ಮನದಲ್ಲೇ- ಇರುವರು. ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿ- ನಾನು- ಯಾವಾಗಲೂ- ಅವರ- ದಾಸಿ. ಇಹ- ವರ- ಗಳಲ್ಲಿ ಅವರೇ- ನನಗೆ-ತಾರಕರು. ದೇವರು-ಅವರಿಗೆ- ಮಂಗಳ. ಸ್ವಾಮಿ !

ಸರಳೆಯು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ಮಾತು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಕಣ್ಣುಗಳು ಶೂನ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಕೈಕಾಲುಗಳು ತಣ್ಣಗಾದುವು. ಮೇಲುಸಿರು ಕಾಣಿಸಿತು. ಸರಳೆಯು ಕೊನೆಯಸಲ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ—ಸ್ವಾಮಿ ! ಜ್ಞಮಿಸು. ಬಂದು- ಸಲ-ದರ್ಶನ- ಕೋಪ- ಬೇಡ- ಸ್ವಾಮಿ ! ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗಿಬಿಟ್ಟಳು. ಮುಂದೆ ಅವಳ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತು ಹೊರಡದೇ ಹೋಯಿತು. ಪ್ರಾಣವಾಯುವೂ ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಸರಳೆಯ ಮೃತದೇಹವು ಬಣಗಿದ ಹುವ್ವಿನಂತೆ ನೆಲದಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟಿತು. ಪ್ರಪುಲ್ಲವಾದ ಸುಪರ್ಣಲತೆಯು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಣಗಿಹೋಯಿತು. ಪಾಪಾಣದಂತಿರುವ ಹೃದಯಹೀನನಾದ ಗಂಡನ ಕೈಯಲ್ಲಿಬಿದ್ದು ಸರಳೆಯು ಆದರವನ್ನೂ, ಆನಂದವನ್ನೂ, ಆಶೆಯನ್ನೂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಿದಳು. ಸರಳೆಯು ಕಷ್ಟಹೊರತಾಗಿ ಸುಖವೆಂಬುವನ್ನು ಕಂಡವಳೇ ಅಲ್ಲ. ಬೇಗನೆ ಮರಣವು ಸಂಭವಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಆಕೆಯು ಸುಖವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿದವಳೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಸಾಧ್ವೀತಿರೋಮಣಿಯಾದ ಆಕೆಗೆ ಸಲ್ಲದ ಕವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಆಕೆಯು ಹೋಗತಕ್ಕ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ

ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳ ಪುಷ್ಪಗಳೇ ಹಾಸಿರುವವು. ಧರ್ಮವು ತಾನಾಗಿಯೇ
ಬಂದು ಹಸ್ತಲಾಘವವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಸರಳಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕರೆದು
ಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿರುವುದು. ಇಹ ಸಂಸಾರದ ಪರಿಪರಿಯಾದ
ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ, ಸರಳಕುಮಾರಿಯು ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ
ಆತ್ಮವು ಪರಲೋಕವನ್ನು ಕುರಿತು ತೆರಳಿತು. ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವರೆಲ್ಲರೂ
ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ರೋದನಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉನ್ಮತ್ತನು ಉನ್ಮತ್ತನಂತಾಗಿ ಏಳೆತ್ತಾ
ಬೀಳುತ್ತಾ ಸರಳೆಯ ಮೃತದೇಹವಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಎದೆಯನ್ನೂ ತಲೆ
ಯನ್ನೂ ಹೊಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ—ಚಂಡಾಲ! ಯಾರು ನನ್ನ ಸರಳೆ
ಯನ್ನು ಕೊಂದವರು? ಅವರನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿಬಿಡುವೆ
ನು, ಎಂದು ತನ್ನ ಕೈಯ್ಯಲ್ಲಿದ್ದ ದೊಣ್ಣೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಲಾರಂಭಿ
ಸಿದನು. ಹತ್ತಾರುಜನರು ಓಡಿಬಂದು ಉನ್ಮತ್ತನಿಗೆ ಹುಚ್ಚುಹಿಡಿ
ದಿದೆ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ಉನ್ಮತ್ತನನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕಟ್ಟಿದರು. ಇದನ್ನು
ನೋಡಿ, ವಿರನಾರಾಯಣನು—ಹೇ ಜಗದೀಶ! ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟದಲ್ಲಿ
ಇನ್ನು ಏನೇನು ನಡೆಯಬೇಕೋ ನಡೆದುಹೋಗಲಿ. ಹಾ, ದೈವವೆ!
ಎಂದು ಬಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ವಿರನಾರಾಯಣನ ಈ ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು
ನೋಡಿ ಎಲ್ಲರೂ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಉನ್ಮತ್ತರಾಘವನು ತನ್ನ
ಬಂಧನವನ್ನು ಕಿತ್ತು; ಬಿರುಟು ಸರಳಕುಮಾರಿಯ ದೇಹದಮೇಲೆ
ಬಿದ್ದು ಹೋರಳಾಡಿದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಜನರು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅನ
ರ್ಥಕ್ಕೆ ಅನಕಾಶಕೊಡುವುದು ಅಪಾಯವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಉನ್ಮತ್ತ
ನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಬೇರೊಂದು ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋದರು.
ವಿರನಾರಾಯಣನೂ ಅವರ ಹಿಂದೆಹಿಂದೆಯೇ ತೆರಳಿದನು. ಮಿಕ್ಕವ
ರೆಲ್ಲರೂ ಸರಳಕುಮಾರಿಯ ಮೃತದೇಹದ ಹತ್ತಿರವೇ ಕಾದುಬಿದ್ದು
ದ್ದರು.

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಸಂಧಿ.

ಲೀಲಾವತಿಯ ವಿಪತ್ತಿಲ್ಲವೂ ಮಾಯವಾಯಿತು. ದೇವಪುತ್ರ ದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಏಕತ್ರಸೇರಿರುವರು. ರಾಧಾವಾಧವರು ಬಂದಿರುವರು. ಅನಂತಪುರದಿಂದ ಲೀಲಾವತಿಯ ತ ಯಿಯೂ ಬಂದಿರುವಳು. ಅನಂತರಾಮನು ತನ್ನ ಅಳಿಯನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನು. ಲೀಲಾವತೀ ವಿನಯಕುಮಾರರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ದಿನಗಳನ್ನು ಕಳೆದರು.

ಬಾದು ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನಂತರಾಮನು ಮನೆಯ ಜಗಲಿಯನೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ತನ್ನ ಅಳಿಯನಾದ ಜನಾರ್ದನನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಪುರ.ಪೋತ್ತಮರಾಯನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಇವನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆಯೇ ಅನಂತರಾಮನು ಒಹಳ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಗಿ—ಹರೇ ರಾವ ! ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮತ್ತೆ ನೋಡುವೆನೆಂಬ ಆಶೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದಿನ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗುಂಟಾದ ಅನಂದವು ವರ್ಣಿಸಲಸದಳವು. ನೀನು ಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಿನಯನು ಸತ್ತೇ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ನಿನ್ನ ಸಾಹಸದಿಂದಲೇ ಲೀಲಾವತಿಯು ದುಷ್ಟರ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ನಿನಗೆ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು, ಎಂದನು.

ಪುರುಷೋತ್ತಮ—ನೀನೇ ಧನ್ಯ ! ನಿನ್ನ ಮಹತ್ತ್ವವೇ ಧನ್ಯವಾದುದು ! ನಾನು ನಿನಗೆ ಅತಿಶಯವಾದ ವಂಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಲಾಯನವಾದೆನು. ಇಂತಹ ನನಗೆ ನೀನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಉದಾರಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಎಷ್ಟುಕೊಂಡಾಡಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇ.

ಅನಂತರಾಮ—ನೀನು ನನಗೆ ವಂಚನೆಮಾಡಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರುತ್ತೆ. ನೀನು ಯಾವುದನ್ನು ವಂಚನೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವೆಯೋ ಅದೇ ನನಗೆ ಮಹೋಪಕಾರವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆನು.

ಹೀಗೆಹೇಳಿ, ಅನಂತನು ಲೀಲಾವತೀ ವಿನಯಕುಮಾರರನ್ನು ಕರೆದು ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಹರೇರಾಮನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳಿದನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅನಂದದಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದರು. ನಿವೃತ್ತಗಳ ಮನೋರಥವು ಈಡೇರಲಿ ಎಂದು ಹರೇರಾಮನು ಆಶೀರ್ವಾದಮಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ನವವಧೂವರರು ರಾಧಾಮಾಧವರಿಗೆ ಅಡ್ಡಬಿದ್ದು ಕಾಲೋಚಿತವಾದ ಮಂಗಳಾಶಾಸನವನ್ನು ಕೈಗೊಂಡು ತಲೆವಾಗಿ ನಿಂತರು. ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಅನಂತನನ್ನು ಕುರಿತು—ಮಹಾಶಯ ! ರಾಧಾಮಾಧವರು ನಿನಗೆ ಅಸರಿಚಿತರಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಬಹಳಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪರಸ್ಪರಮುಖಾಪಲೋಕನವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಸಂಬಂಧವು ದೂರತೋಲಿದಂತೆ ಕಾಣುವುದು ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನೋಡಿರುವೆನು. ರಾಧೆಯು ನಿನ್ನ ದೊಡ್ಡತಂದೆಯ ಮಗನ ಮಗಳು, ಎನಲಾಗಿ, ಅನಂತನು ರಾಧೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಮಗು, ನೀನು ಬಾಲಗೋಪಾಲನ ಮಗಳೆ ? ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ನಾನು ಬಾಲಗೋಪಾಲನನ್ನು ಬಹಳಕಾಲ ನೋಡಲೇಯಿಲ್ಲ. ಇದು ನಾನೇ ಧನ್ಯನು. ಎಂದು ಆಕೆಯ ಬೆನ್ನಿನಮೇಲೆ ಕೈಯಿಂದ ಸವರಿದನು. ರಾಧಾಮಾಧವರು ಹೇಳಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅನಂತರಾಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು.

ಮರುದಿನ ಬಳೈಯ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾದುವು. ಆತ್ಮೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಬಂದರು. ಮಹಾಜಿಜ್ಞಾಢಾಣಿಯಿಂದ ವಿವಾಹ ಮಮೋತ್ಸವವು ನಡೆಯಿತು. ರಾಧಾ

ಮಾಧವರೇ ಕನ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಬಳಿಕ ಮಾಧವನು ವಧೂವರರಿಗೆ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ ಇಂತೆಂದನು—ನಿಮ್ಮ ರೂಪಾನುರೂಪ ಭಟನೆಯು ಇಂದಿಗೆ ಸಫಲವಾಯಿತು. ನಿಮ್ಮಗಳ ಪ್ರೇಮವೆಂಬುದು ವಿನಾಶವಿಲ್ಲದ ಸ್ವರ್ಗೀಯವಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಯಾಗಿರುವದು. ಈ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಕಾಲತ್ರಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಮರಸ್ಯವಿದ್ದೇ ಇರುವುದು. ವಿಧಿವಿಲಾಸದಿಂದ ಈ ಕುಸುಮದ್ವಯವು ಏಕತ್ರ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಾವು ಪುಷ್ಪದ್ವಯವನ್ನು ಬಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿರುವೆವು. ಪರಮಾತ್ಮನು ನಿಮ್ಮಗಳನ್ನು ಚಿರಕಾಲಸುಖವಾಗಿಟ್ಟಿರಲಿ.

ಜನಾರ್ದನನು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದನು:—ಲೀಲಾವತಿ! ಪತ್ನಿಯು ಪತಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಬಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಸ್ವಾಮಿಯ ಚರಣದರ್ಶನದಿಂದ ಸತಿಗೆ ಸಲ್ಲೋಕಗಳಂಟು. ಸಂಸಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ದಾಟುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಚರಣಗಳೇ ಸಾಧಕಗಳು. ಸ್ವಾಮಿಯ ಪಾಪೋದಕ ಪಾನದಿಂದ ಸತಿಗೆ ಸ್ತನರ್ಜನವಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿಯು ಸತಿಗೆ ಸರ್ವಸ್ವ ಸ್ವರೂಪನು, ಆಭರಣಕ್ಕೆ ಆಭರಣವ್ರಾಯನು. ಸ್ವಾಮಿಯು ಸಖಿತನಾದರೆ ಸಂಸಾರವು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವು; ಆತನು ದುಃಖಿತನಾಗುವುದಾದರೆ ಸಂಸಾರವು ನಿಸ್ಸಾರವಾಗಿ ನರಕಕ್ಕೂವದಂತಾಗುವುದು. ಲೀಲಾ! ಸ್ತ್ರೀಯು ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಹಿತ್ತೈಷ್ಣಿಯಾದ ಸಖಿಯು; ಸ್ವಾಮಿಯು ಸತಿಗೆ ಹಿತ್ತೈಷ್ಣಿಯಾದ ಸಖನು. ಸಂಸಾರಸುಖ ದುಃಖಗಳು ಪತಿಪತ್ನಿಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದಾಧಪಟ್ಟವು. ಹೆಂಗಸು ದಾಸಿಯೆಂದೂ, ಗಂಡಸು ಪ್ರಭುವೆಂದೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆವಹಿಸುವುದರಿಂದ ಸಂಸಾರ ಯಾತ್ರೆಯು ನಡೆಯುವುದಾದರೆ ನಿರ್ದುಷ್ಟನಾದ ಸುಖವು ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀ

ಪುರುಷರು ಇಬ್ಬರೂ ಸಮಾನರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆ ಕನಿಷ್ಠಗಳೆಂಬ ಭೇದವು ಎಂದಿಗೂ ಇರತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಪ್ರೇಮಪಾಶವು ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಮಾನವಾಗಿಯೇ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿರುವುದು. ಪ್ರೇಮಪಾಶಬದ್ಧರಾದ ಪ. ಪತ್ನಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಸೂಸಾರದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೆಂಬ ಸೇತುವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಇಲೋಕದಿಂದ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಬೇಕು. ಲೀಲಾವತೀ ವಿನಯ ಕುಮಾರ! ಧರ್ಮ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನರಿತು ಸೂಸಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ಸುಖಮುಖಗಳಲ್ಲಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿ ಲೋಕನಿಂದಿಗೆ ವಾತ್ರಗುರಿಯಾಗದಿರಬೇಕು. ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಣಯಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಕುಂದುಬಾರದಂತೆ ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಸೂಸಾರವಹಸ್ಯದ ಮೂಲಕೆ ಮೂತ್ರವು. ದೇವರು ನಿನಗ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಂಗಳ ಸ್ಪೃಟುಮಾಪಲಿ.

ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಬುದ್ಧಿವಂತರೂ ತಂತಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಧೂವರರಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಮಿಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಯಥಾಯಥಾ ತೆರಳಿದರು.

ಉಪಸಂಹಾರ.

ಸೇಷ ಕೋಟೆಗನಲ್ಲಿ ಉನ್ಮತ್ತನು ಹುಚ್ಚನೆಂದು ಇಕ್ಯಫವಾಗಿ ಉನ್ಮತ್ತಾಲಯಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಕರಾಳರಾಯನಿಗೆ ಏಳು ವರ್ಷ ಕಠಿಣ ಸಜಾ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ವಿರನಾರಾಯಣನು ಸೂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬೇಸರವೆಟ್ಟವನಾಗಿ ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಲೀಲಾವತೀ ವಿನಯಕುಮಾರರಿಗೆ ಧಾರೆಯೆರವು, ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಕಾಶೀವಾಸಿಯಾದನು. ವಿನಯನು ರಾಧಾಮಧವ

ರನ್ನು ತನ್ನ ಸವಿೋಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು. ಅವರಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಹಾಗೆ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದನು. ಪುರಷೋತ್ತಮನೆಂಬ ನಾಮಾಂತರವನ್ನು ಧಾರಣಮಾಡಿದ್ದ ಹರೇರಾಮನು ಅನಂತಪುರದ ಕೃಷ್ಯಭಾರವನ್ನು ತಾನೇ ವಹಿಸಿ ಆ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಉಸ್ತುತಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಂದು ಎಲ್ಲರ ಗೌರವಕ್ಕೂ ಪಾತ್ರನಾದನು. ಲೀಲಾವತೀ ವಿನಯಕುಮಾರರನ್ನು ಗ್ರಾಮನಿವಾಸಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ದೇವತೆಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

ಲೀಲಾವತೀ ವಿನಯಕುಮಾರರ ದಾಂಪತ್ಯವು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಆದರ್ಶಸ್ವರೂಪವಾದುದು. ಅವರ ಪ್ರಣಯವೇ ಪರಮವಿತ್ತವು. ತಹ ಸುಸಾರವು ಚಿರಕಾಲ ಸುಖವಿರಲಿ.

